

Commissie voor de schadeloosstelling
van de leden van de Joodse Gemeenschap van
België voor hun goederen die werden geplunderd
of achtergelaten tijdens de oorlog 1940-1945

Eindrapport
4 februari 2008

www.combuysse.fgov.be

Het mandaat van de Commissie startte op 9 september 2002 in uitvoering van de wet van 20 december 2001 betreffende de schadeloosstelling van de leden van de Joodse Gemeenschap van België voor hun goederen die werden geplunderd of achtergelaten tijdens de oorlog 1940-1945

Schema eindverslag Commissie

INLEIDING	p. 5	4. SPOLIATIE EN SCHADELOOSSTELLING: HET BELEID PER SECTOR	p. 30
1. HISTORIEK – WETTELIJKE EN REGLEMENTAIRE BASIS	p. 8	4.1. De schadeloosstelling voor spoliatie van de inboedel	
1.1. Wat voorafging		4.2. De schadeloosstelling van de bij aanhouding of deportatie afgenomen persoonlijke bezittingen	
1.2. Wettelijke en reglementaire basis		4.3. De spoliatie van het loon bij de verplichte tewerkstelling	
a) De wet van 20 december 2001		4.4. De schadeloosstelling van gespolieerde financiële tegoeden	
b) De wet van 20 juli 2006 tot wijziging van de wet van 20 december 2001		4.5. De schadeloosstelling wegens spoliatie van handelszaken en bedrijven	
c) De uitvoeringsbesluiten van de wet van 20 december 2001		4.6. De schadeloosstelling wegens spoliatie in de diamantsector	
d) De wettelijke verlenging van de termijn voor het indienen van de aanvragen		4.7. De schadeloosstelling in de sector levensverzekeringen	
2. INSTALLATIE VAN DE COMMISSIE – EERSTE WERKZAAMHEDEN	p. 15	4.8. De schadeloosstelling in de sector van onroerende bezittingen	
2.1. Installatie van de Commissie en haar secretariaat		4.9. De schadeloosstelling in de sector cultuurgoederen	
2.2. De eerste werkzaamheden		4.10. De medewerking van de Commissie aan diverse initiatieven	
a) De groepering van de dossiers per gespolieerde persoon		5. DE BETWISTINGEN VOOR DE RAAD VAN STATE	p. 64
b) De informatieverspreiding		6. EINDRESULTAAT EN BESLUIT	p. 74
c) Het aflijnen van het begrip “rechthebbende aanvrager”		BIJLAGEN:	p. 83
d) Een eerste steekproef		- de wet van 20.12.2001, zoals aangevuld bij de wet van 20.07.2006	
3. DE BEHANDELING VAN DE AANVRAGEN	p. 22	- de samenstelling van de Commissie	
3.1. Een behandeling volgens de leeftijd van de aanvragers		- de samenstelling van het secretariaat	
3.2. De beschikbare, maar onvolledige, archieven		- de aanvragen, volgens het land van herkomst	
3.3. Een niet limitatieve benadering		- de aanvragen, volgens het geboortjaar van de aanvragers	
3.4. Een beperking: de vroegere schadeloosstelling of restitutie			
3.5. De informatieverwerking in databank			

Inleiding

Een opdracht zoals deze die aan de Commissie werd toevertrouwd heeft een zeer humane dimensie. Zij stelt de vraag: wat wil men bereiken en op welke manier, in andere woorden de vraag naar het “waarom” en het “hoe”.

Wat wil men bereiken?

In eerste instantie was het duidelijk de bedoeling komaf te maken met een aspect van het verleden dat, 60 en meer jaar na de feiten, nog steeds onafgewerkt blijkt. De omstandigheden die ertoe hebben geleid dat na decennia nog steeds bepaalde tegoeden bij de overheid, in de financiële instellingen en bij de levensverzekeringsmaatschappijen niet konden worden gerestitueerd, werden in het eindverslag van de studiecmissie voldoende uiteengezet. Derhalve hoeft daarop niet te worden ingegaan.

Maar dat onafgewerkt verleden, voor zover men het in cijfers en feiten wil vatten, blijft, alle inspanningen van de Studiecommissie ten spijt, grotendeels een grijze mistige zone. Archieven ontbreken of zijn in hoge mate onvolledig: het volstaat hier te verwijzen naar de archieven van de financiële sector, postchequeambt inbegrepen. Daarenboven moest de Studiecommissie zich, wegens de tijdsdruk, in andere gevallen beperken tot ontleding bij steekproeven. Zo bijvoorbeeld konden slechts 8.700 op de 28.500 dossiers van het sekwester “vijanden” worden doorgelicht, wat voor de Studiecommissie volstond om een verantwoorde schatting van de spoliatie te maken, maar aan de huidige Commissie heel wat vragen overliet.

Het is dus niet zo, dat de Commissie kant en klaar uit de beschikbare databestanden alle gegevens kon putten om iedere aanvraag te evalueren. Op verre na niet.

En toch ervoer de Commissie het als de politieke wil van Parlement en Regering om in volle rechtvaardigheid en billijkheid, door ernstig onderzoek en met begrip voor de omstandigheden, de aanvragen correct te behandelen. Het is in elk geval in deze

zin dat de Commissie zich heeft opgesteld: zij heeft getracht elk dossier globaal te benaderen, zij eiste niet dat de aanvragers onmogelijk aan te brengen bewijzen zouden voorleggen, zij onderzocht zelf alles wat positief de aanvraag kon staven en vond dikwijls spoor van spoliaties die de aanvragers niet eens bekend waren.

De vraag naar het waarom heeft de Commissie beantwoord door haar opdracht te beschouwen als een ultieme poging om in een breed menselijke geest herstel en restitutie te doen waar nog mogelijk is.

Op welke manier?

Het antwoord op een aanvraag was voor de Commissie geen eenvoudig rekensommetje van “positief geïdentificeerd” min “reeds teruggegeven of vergoed”; het liep breder en dieper dan dat. Zij vroeg het secretariaat bij het ontleden van de dossiers zich in de plaats te stellen van de aanvragers:

welk besef hadden bijvoorbeeld de in de dertiger jaren geboren aanvragers, minder dan 10 jaar oud bij het uitbreken van de oorlog, waarvan de ouders in deportatie waren omgekomen, van het patrimonium van hun familie?

De aanvullingen die het secretariaat op eigen initiatief kon bijbrengen, losten niet alles op. De fundamentele handicap bleef: bepaalde spoliaties lieten in de archieven geen enkel spoor meer na.

De Commissie nam de delicate taak op zich, zelf vast te stellen wat, gelet op het geheel van het dossier, geloofwaardig bleek. Een sprekend voorbeeld: de aanvraag om financiële schadeloosstelling van een, zeg maar, in 1937 geboren rechthebbende waarvan de in deportatie omgekomen ouders duidelijk welstellend waren (omvangrijk bedrijfskapitaal, belangrijk onroerend bezit ...) was voor de Commissie een voldoende bevestiging van spoliatie van een banktegoed, alhoewel de naam niet voorkwam onder de povere 170 “zekere” of 375 “mogelijke” identificaties van banktegoeden die de studiec commissie kon vaststellen.

In de diverse domeinen van spoliatie heeft de Commissie zich consequent op deze manier opgesteld. Zij moest dan wel forfaitaire schadeloosstellingen toekennen en de bedragen ervan op concrete elementen baseren. In het 4de hoofdstuk van het

eindverslag wordt daarover in detail gesproken.

Bleef bij dit alles één zeer bijzonder probleem: de spoliatie van de inboedel. Strikt gesproken kon de Commissie op basis van de wet, in het bijzonder door zich te baseren op het artikel 6, iedere aanspraak op schadeloosstelling van inboedel zonder meer afwijzen, vermits, bij afwezigheid van enige storting van tegenwaarde op geblokkeerde rekening, hier geen identificatie kon bestaan van enig door de Staat of de financiële instellingen niet teruggegeven tegoed.

Het bleek echter al zeer snel, na doorlichting tijdens de periode van maart tot september 2003 van ongeveer 500 willekeurig gekozen dossiers, dat praktisch alle aanvragen melding maakten van spoliatie van inboedel.

Dat was niet verwonderlijk. Hier mag wel even worden herinnerd aan wat de Studiec commissie hierover destijds heeft geschreven: “Als een vorm van spoliatie bij de slachtoffers heel pijnlijke herinneringen heeft nagelaten, dan is het wel het leeghalen van de woningen waarmee in het kader van de Möbelaktion” begin 1942 een aanvang werd genomen. Die operatie heeft een bijzondere betekenis, wegens de schaal waarop ze is gebeurd en wegens de radicale aard ervan” (studieverslag, p. 119).

De huidige Commissie heeft, na grondige gedachtewisseling, geoordeeld dat zij deze inderdaad “radicale” spoliatie die rijk en arm heeft getroffen, dikwijls families die enkel en alleen hun inboedel hadden, niet kon negeren.

Er hoeft te worden toegevoegd dat in drie gevallen op de vier waarbij de spoliatie van de inboedel werd aangemeld, het secretariaat kon aantonen dat reeds vergoeding was uitgekeerd, meestal in het kader van de Duitse herstelwetten (“BrüG”-wetgeving), soms op grond van de Belgische wetten op de oorlogsschade.

Waarmee meteen ook is gezegd dat het secretariaat van de Commissie er wel voor zorgde systematisch te onderzoeken of de aangemelde spoliatie al niet vroeger op de een of andere wijze werd schadeloos gesteld.

1. Historiek - Wettelijke en reglementaire basis

1.1. WAT VOORAFGING

De Commissie voor de schadeloosstelling is ontstaan als sluitstuk, wat België betreft, van een reeks ontwikkelingen op internationaal en op nationaal vlak die het probleem van de *niet gerestitueerde joodse bezittingen*, ontvreemd of achtergelaten tijdens de Tweede Wereldoorlog, in het brandpunt van de belangstelling hebben geplaatst.

De ontsluiting van een aantal archieven, na verstrijken van de wettelijke termijn van 50 jaar voor het openbaar maken van geheime archieven, viel samen met de herdenking van de 50ste verjaardag van de bevrijding van de kampen. Dat verhoogde de interesse voor wat achter de schermen van het oorlogsgebeuren door het nazi-regime, in eerste instantie met het bij de centrale banken en particulieren gestolen goud, was verricht.

Toen daarenboven uit deze archieven, meer bepaald uit deze van de *Commission tripartite* (door de V.S.A., Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk na de oorlog opgerichte Commissie om het gestolen goud te recupereren), bleek dat nazi-Duitsland goud in Zwitserland had ondergebracht en dat de Zwitserse Bondsstaat geweigerd had met de geallieerden samen te werken om aard en omvang van deze verrichtingen te onderzoeken, was het hek van de dam.

Onder impuls van een aantal joodse organisaties (o.a. het *World Jewish Congress* en de *World Jewish Restitution Organisation*) werd het onderzoek algemeen en breidde het zich uit tot de problematiek van alle niet gerestitueerde joodse bezittingen in alle landen, neutrale staten inclusief, waar deze tegoeden zich nog zouden kunnen bevinden.

Dit was, kort gesteld, de aanloop tot het oprichten van de “Studiecommissie betreffende het lot van de bezittingen van de leden van de joodse gemeenschap van België, geplunderd of achtergelaten tijdens de oorlog 1940-1945”.

Het eindverslag van deze Commissie, begin juli 2001, bracht de Regering ertoe een wetsontwerp in te dienen dat vrij snel leidde tot de wet van 20 december 2001 “betreffende de schadeloosstelling van de leden van de Joodse Gemeenschap van België voor hun goederen die werden geplunderd of achtergelaten tijdens de oorlog 1940-1945”.¹

De evaluatie die de Studiecommissie in haar eindverslag maakte van de door de Staat, de financiële instellingen en de verzekeringsmaatschappijen niet teruggegeven tegoeden, lag aan de basis van de protocollen die in de zomer van 2002 werden onderhandeld door de “Nationale Commissie van de Joodse Gemeenschap van België voor de Restitutie v.z.w.” enerzijds, en de Federale Staat en de Nationale Bank van België, de verzekeringsmaatschappijen en de financiële instellingen, anderzijds.

Bij toepassing van de bij koninklijk besluit van 2 augustus 2002 goedgekeurde protocollen werden de volgende sommen op de bij de Nationale Bank van België geopende speciale rekening gestort en ter beschikking van de Commissie voor de schadeloosstelling gesteld:

Federale Staat	45.579.587,00 €
Nationale Bank van België	314.145,00 €
Verzekeringsmaatschappijen ^(*)	9.943.302,14 €
Financiële instellingen	53.081.416,62 €
Royal of Scotland Group	1.721.747,54 €
Totaal ter beschikking gestelde som	110.640.298,30 €

(*) volgens artikel 4 van het protocol, aangepast bedrag

1.2. WETTELIJKE EN REGLEMENTAIRE BASIS

a. De wet van 20 december 2001 (bijlage 1)

De wet “betreffende de schadeloosstelling van de leden van de Joodse Gemeenschap van België voor hun goederen die werden geplunderd of achtergelaten tijdens de oor-

¹ Koninklijk Besluit van 6 juli 1997 (Belgisch Staatsblad van 12 juli 1997) ; nadien wet van 15 januari 1999, (Belgisch Staatsblad van 12 maart 1999) – voor tekst eindverslag, zie <http://www.combuysse.fgov.be/index-oldsite.html>

log 1940-1945” (Belgisch Staatsblad van 24 januari 2002), trad in werking op 19 maart 2002, dag van de publicatie in het Belgisch Staatsblad van het koninklijk besluit van 13 maart 2002.

Voor de goede orde, worden de belangrijkste bepalingen van de wet in herinnering gebracht:

- Er werd aan de Commissie een termijn van 2 jaar toegewezen, met mogelijke verlengingen van tweemaal één jaar bij koninklijk besluit, om haar mandaat uit te voeren. Uiteindelijk bleek het nodig nog één jaar extra toe te voegen; deze verlenging werd geregeld bij wet van 20 juli 2006, waarover verder sprake.
- De bevoegdheid van de Commissie wordt omschreven in de artikelen 6 en 8, § 2, van de wet.

> *Artikel 6* bepaalt wie een geldige aanvraag kan indienen en voor *welke goederen*:

De *aanvrager* moet beantwoorden aan de volgende cumulatieve voorwaarden:

- verblijfplaats in België hebben gehad op enig moment tijdens de periode van 10 mei 1940 tot 8 mei 1945,
- en in België zijn beroofd, of goederen hebben moeten achterlaten, omwille van de anti-joodse maatregelen of praktijken van de bezettende overheid.

Wanneer de gespolieerde persoon, die aan deze bepalingen beantwoordde, overleden is, kunnen zijn rechthebbenden tot de 1ste, 2de en 3de graad in de zin van het Burgerlijk Wetboek, artikelen 737 tot 744, een aanvraag indienen.

De *goederen die in aanmerking komen* zijn deze die nog niet door de Staat, de financiële instellingen of de verzekeringsmaatschappijen werden teruggegeven, voor zover zij nog geen aanleiding hebben gegeven tot vroegere schadeloosstelling of vergoeding.

> *Artikel 8, § 2* geeft aan de Commissie een ruime appreciatiemarge. Zij kan rekening houden met “onbillijkheden van overwegende aard” die zich bij de strikte toepassing van de wet zouden kunnen voordoen.

- Er werd uitdrukkelijk bepaald dat de door de Staat, de financiële instellingen en de

verzekeringsmaatschappijen gedane globale stortingen een *bevrijdende werking* hebben. Alleen de Commissie is nog bevoegd tot het verlenen van schadeloosstelling; aanvullende of parallelle acties ten aanzien van de genoemde instellingen worden definitief uitgesloten.

Het saldo, tenslotte, van de gestorte sommen dat na afloop van de werkzaamheden van de Commissie nog beschikbaar blijft, wordt overgemaakt aan een door de Joodse Gemeenschap van België opgerichte “Stichting van openbaar nut” (art. 14 van de wet van 20.12.2001, zoals gewijzigd bij de wet van 20.07.2006).

b. De wet van 20 juli 2006 tot wijziging van de wet van 20 december 2001 (Belgisch Staatsblad van 28 juli 2006).

Deze wet regelt in hoofdzaak de verdere verlenging van het mandaat van de Commissie en de aan het secretariaat toegemeten termijn voor de behandeling van alle nog lopende aanvragen.

De wet stelt dat het secretariaat het onderzoek van de aanvragen dient af te werken zodanig dat de Commissie voor einde 2007 alle vereiste beslissingen kan treffen.

Aangezien een aantal beslissingen van de Commissie bij de Raad van State werden aangevochten, stipuleert de wet bovendien dat het mandaat van de Commissie pas eindigt ten laatste na afloop van de behandeling van de aanvragen die bij de Raad van State aanhangig zijn.

De wet heeft er ook rekening mee gehouden dat het saldo van de op bijzondere rekening, in uitvoering van de met de Staat, de verzekeringsmaatschappijen en de financiële instellingen afgesloten protocollen, gestorte bedragen slechts in de loop van het eerste trimester 2008 aan een stichting zullen worden overgedragen. De bedragen, nodig voor eventuele bijkomende schadeloosstelling ingevolge de bij de Raad van State aanhangige verzoekschriften, zullen voorlopig worden gereserveerd.

c. De uitvoeringsbesluiten van de wet van 20 december 2001.

Een aantal uitvoeringsmaatregelen werden bij koninklijk besluit vastgelegd:

- *De regels voor het indienen van de aanvragen* (koninklijk besluit van 13 maart 2002, Belgisch Staatsblad van 19 maart 2002).

De aanvragen dienden te worden ingediend bij aangetekende brief aan de voorzitter van de Commissie en aan de hand van het reglementair voorgeschreven formulier. Om evenwel verwarring en onnodige formaliteiten te vermijden, bepaalde het koninklijk besluit dat de vroeger bij de F.O.D. Kanselarij van de Eerste Minister op formulier van de Studiecommissie ingediende aanvragen, geldig bleven. Deze laatste bepaling heeft de Commissie heel wat werk en de rechthebbenden heel wat kopzorgen bespaard. Het kwam aan de Commissie toe zo nodig aanvullende gegevens op te vragen.

- *De aanduiding van de leden van de Commissie* (koninklijk besluit van 2 augustus 2002, Belgisch Staatsblad van 30 augustus 2002).

De samenstelling van de Commissie is, behoudens de vervanging van een plaatsvervangend lid bij koninklijk besluit van 5 maart 2006 (Belgisch Staatsblad van 10 maart 2006), gedurende de hele looptijd van het mandaat van de Commissie ongewijzigd gebleven (**bijlage 2**).

Zij bestaat uit 5 ambtenaren of op rust gestelde ambtenaren en uit 2 vertegenwoordigers van de Joodse Gemeenschap van België, die met raadgevende stem aan de vergaderingen deelnemen.

- *De uitvoering van de artikelen 10 en 12 van de wet* (koninklijk besluit van 2 augustus 2002, Belgisch Staatsblad van 30 augustus 2002).

Betreft de goedkeuring van de tussen de “Nationale Commissie van de Joodse Gemeenschap van België voor de Restitutie v.z.w.” en de Staat, de financiële instellingen en de verzekeringsmaatschappijen afgesloten protocollen (punt 1.1., in fine).

- *De werking van de Commissie en van het secretariaat* (koninklijk besluit van 4 sep-

tember 2002, Belgisch Staatsblad van 17 september 2002).

Er werd onder meer aan de Commissie opgedragen jaarlijks verslag van haar werkzaamheden bij de Eerste Minister uit te brengen.

De Commissie heeft aan deze bepaling gevolg gegeven:

voor de periode september-december 2002	op 09.12.2002
voor het jaar 2003	op 26.01.2004
voor het jaar 2004	op 21.02.2005
voor het jaar 2005	op 27.02.2006
voor het jaar 2006	op 20.01.2007

- *De verlengingen van het mandaat van de Commissie* (koninklijke besluiten van 31 juli 2004, Belgisch Staatsblad van 9 augustus 2004 en van 20 juli 2005, Belgisch Staatsblad van 29 juli 2005).

Het mandaat van de Commissie beliep 2 jaar vanaf datum van in werkingtreding van het koninklijk besluit van 2 augustus 2002 tot goedkeuring van de bij artikel 10 van de wet bedoelde protocollen, dit is vanaf 9 september 2002.

Het hoger dan verwacht aantal aanvragen en bepaalde moeilijkheden bij het opstarten van het secretariaat van de Commissie – waarover meer bijzonderheden verder in dit verslag – hebben de verlenging van het mandaat onontbeerlijk gemaakt. De twee genoemde koninklijke besluiten komen aan deze noodzaak tegemoet; een verdere verlenging van het mandaat diende bij wet te worden geregeld.

d. De wettelijke verlenging van de termijn voor het indienen van de aanvragen.

Op grond van de wet van 20 december 2001 dienden de aanvragen tot schadeloosstelling bij de Commissie te worden ingediend binnen de termijn van één jaar na de inwerkingtreding van de wet, dit is uiterlijk op 19 maart 2003.

Het is nodig gebleken deze termijn te verlengen om, vooral dan in het buitenland,

een maximaal aantal belanghebbenden te kunnen bereiken en hen de gelegenheid te geven hun aanvraag in te dienen. Bij artikel 132 van de programmawet van 8 april 2003 (Belgisch Staatsblad van 17 april 2003) werd de termijn voor het indienen van de aanvragen verlengd tot uiterlijk 9 september 2003.

2. Installatie van de Commissie - Eerste werkzaamheden

2.1. INSTALLATIE VAN DE COMMISSIE EN HAAR SECRETARIAAT

De installatievergadering van de Commissie vond plaats op maandag 30 september 2002, d.i. kort na de publicatie in het Belgisch Staatsblad van het koninklijk besluit van 4 september 2002 betreffende de werking van het secretariaat van de Commissie.

De Commissie beschikte bij de aanvang van haar werkzaamheden over een beperkt secretariaat van, uitgedrukt in voltijdse eenheden, 5,1 medewerkers:

1 projectleider	deeltijds, 80 %
1 programmeringanalist	deeltijds, 50 %
1 onderzoeker	deeltijds, 50 %
1 historicus	voltijds
1 juriste	deeltijds, 50%
1 administratief medewerkster	voltijds
1 administratief medewerkster	deeltijds, 80 %

Men was toen nog van mening dat het aantal aanvragen rond de 2.000 zou liggen. Het bleek vrij snel dat het cijfer schromelijk werd onderschat: het is opgelopen tot 5.620. De Regering heeft daarom vanaf het tweede semester 2003 en in het eerste semester 2004, het personeelsbestand gevoelig uitgebreid (**bijlage 3**).

2.2. DE EERSTE WERKZAAMHEDEN

a. De groepering van de dossiers per gespolieerde persoon.

Wanneer de gespolieerde persoon overleden bleek, kon de aanvraag tot schadeloos-

stelling worden ingediend door de rechthebbenden tot de eerste, tweede en derde graad in de zin van de artikelen 737 tot 744 van het Burgerlijk Wetboek.

Voor één en dezelfde persoon of gezin konden bijgevolg aanvragen worden ingediend door meerdere rechthebbenden: kinderen, broers en zusters, neven en nichten... De eerste taak van het secretariaat was derhalve de aanvragen te groeperen per *gespolieerde persoon*.

De Commissie heeft geen rechthebbenden opgespoord en was daartoe ook niet gemachtigd. Er was, vanwege de vermeende rechthebbenden, een uitdrukkelijke aanvraag nodig (koninklijk besluit van 13 maart 2002). Het eventueel vermelden van verwanten, in antwoord op de vraag onder rubriek 2C van het aanvraagformulier (“zijn er, behalve u, andere rechthebbenden tot de eerste, tweede en derde graad?”), gold daarom niet als reglementaire aanvraag in hoofde van deze personen.

Bij het mededelen van het registratienummer van de aanvraag moest hierop herhaaldelijk worden gewezen: een “collectieve” aanmelding van familieleden is niet aanvaardbaar; elke rechthebbende dient binnen de voorgeschreven termijn een persoonlijke aanvraag in te dienen.

In een aantal gevallen bleek de aanvrager te zijn overleden vooraleer de Commissie over de aanvraag uitspraak kon doen en het secretariaat de beslissing kon notificeren. In die gevallen heeft het secretariaat de nodige stappen gedaan om de rechthebbenden op te sporen.

b. De informatieverspreiding

Alhoewel kon verwacht worden dat, dank zij de medewerking van de joodse organisaties en wegens de ruchtbaarheid die aan het goedkeuren van de wet werd gegeven, de oprichting van de Commissie in brede kringen moest bekend zijn, heeft de Commissie er op toegezien een eigen website te creëren en een eigen informatiecampagne op touw te zetten. Die campagne liep ook over de regionale pers, om op die manier een zo breed mogelijk publiek te bereiken; zij concretiseerde zich verder door de verspreiding, onder meer langs de postkantoren, van een folder waarin de essentiële punten van de wet op bevattelijke manier werden uiteengezet.

Eigen aan de joodse gemeenschap is haar grote geografische verspreiding. Voor het buitenland werd daarom in de eerste plaats beroep gedaan op de Belgische diplomatieke en consulaire posten; hun medewerking liet toe de reeds genoemde folder, opgesteld in het Nederlands, Frans, Engels en Duits, op ruime schaal te verspreiden, contacten te leggen met de plaatselijke joodse instellingen en met de lokale pers.

Een specifieke actie werd gevoerd in Israël en bij de joodse “Gemeinden” en verenigingen in Duitsland en Oostenrijk, terwijl ook de televisiezenders TV5 en RTBF-Satellite bereid bleken een oproep op hun kanaal te verspreiden. Deze actie bestreek de periode van december 2002 tot maart 2003.

Het is om deze informatiecampagne grondig te kunnen afwerken en, vooral in het buitenland, voldoende te laten doordringen, dat de termijn voor de indiening van de aanvragen, die normaal op 19 maart 2003 zou zijn verstreken, tot uiterlijk 9 september 2003 werd verlengd.

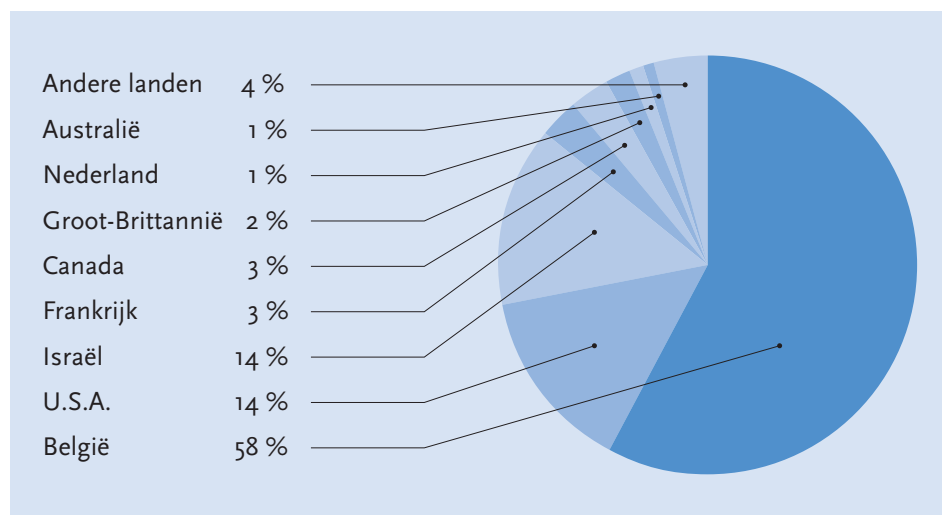
Deze doelgerichte informatieverspreiding ten spijt, werden toch na 9 september 2003 nog geregeld aanvragen bij de Commissie ingediend; zij dienden als niet ontvankelijk te worden afgewezen.

Het secretariaat van de Commissie heeft er permanent op toegezien open te staan voor eenieder die navraag deed naar de stand van behandeling van zijn dossier of die aan zijn dossier enige nuttige informatie of document wenste toe te voegen.

De website van de Commissie registreerde tijdens de periode 2004-2007 gemiddeld 2.000 bezoeken per maand. De drukke telefonische oproepen werden vlot beantwoord in het Nederlands, Frans Duits of Engels en eenieder die dat wenste kon, persoonlijk of door volmachtdrager, zijn dossier raadplegen. Meerdere aanvragers hebben van deze laatste mogelijkheid gebruik gemaakt.

Dat de informatieverspreiding uiteindelijk tot de verste uithoeken is doorgedrongen, illustreert de onderstaande figuur en blijkt uit het gedetailleerde overzicht van de landen van residentie van de aanvragers (**bijlage 4**). De nationaliteit van de aanvragers speelde, zoals bekend, geen rol.

LAND	AANTAL
België	3285
U.S.A.	790
Israël	766
Frankrijk	169
Canada	156
Groot-Brittannië	111
Nederland	76
Australië	76
Andere landen	191
TOTAAL	5620

c. Het aflijnen van het begrip “rechthebbende aanvrager”

De wet van 20 december 2001 bepaalt aan welke voorwaarden de aanvrager moet voldoen om een rechtmatige aanvraag te kunnen indienen:

- de aanvraag moet betrekking hebben op een persoon (de “gespolieerde”) die op enig moment tijdens de periode van 10.05.1940 tot 08.05.1945 zijn verblijfplaats in België heeft gehad
- en die in het land ten gevolge van de anti-joodse politiek van de bezetter beroofd werd van zijn bezittingen of deze heeft moeten achterlaten.

Deze voorwaarden zijn cumulatief.

De wetgever hield er rekening mee dat meerdere gespolieerde personen bij het tot stand komen van de wet niet meer in leven zouden zijn. Daarom werd bepaald dat, in dit geval, de rechthebbenden tot de eerste, de tweede en derde graad in de zin van de artikelen 733 tot 744 van het burgerlijk wetboek, een aanvraag tot schadeloosstelling konden indienen.

De Commissie werd geconfronteerd met de vraag in welke mate de overlevende echtgenoot, weduwnaar of weduwe, in aanmerking kwam, wanneer een aanvraag voor schadeloosstelling werd ingediend voor het toenmalige gezin, door een of meer rechthebbenden van de overleden partner.

Na ingewonnen juridisch advies, heeft de Commissie het volgende standpunt ingenomen:

- behoudens tegenbewijs, wordt ervan uitgegaan dat de echtgenoten gehuwd waren onder het stelsel van de wettelijke gemeenschap;
- de overlevende echtgenoot of echtgenote kan derhalve aanspraak maken op de helft van de eventueel toe te kennen schadeloosstelling, wegens spoliatie van de goederen die gemeenschappelijk aan het gezin toebehoorden.

Wanneer de overlevende echtgenoot of echtgenote na de oorlog hertrouwd en naderhand overleed, kunnen de kinderen uit het tweede huwelijk slechts aanspraak maken op het deel van deze hertrouwd echtgenoot of echtgenote.

Voor zover nuttig, dient nog onderstreept dat de schadeloosstellingen die de Commissie toekent niet onder het erfrecht vallen; zij zijn niet aan successierechten onderworpen. Overigens heeft de Commissie vanaf de aanvang beslist de transferkosten

verbonden aan de betaling van de schadeloosstellingen niet ten laste van de begunstigen te leggen. Zij worden aangerekend op de bij de Nationale Bank van België geopende bijzondere rekening.

d. Een eerste steekproef

Lange tijd bleef de Commissie in de onzekerheid over het aantal aanvragen dat zij uiteindelijk zou moeten behandelen. Zij hield immers haar installatievergadering op 30 september 2002, terwijl de termijn voor het indienen van de aanvragen slechts een jaar later, op 9 september 2003, zou worden afgesloten.

Niet wetend of zich nog geldige aanvragen zouden toevoegen aan de per gespolieerde geopende dossiers, en dus in de onzekerheid of een dossier al dan niet reeds volledig was, kon in de meeste gevallen niet op korte termijn over de dossiers worden beslist.

De Commissie heeft deze periode aangewend om inzicht te krijgen in de aard van de aangemelde spoliaties en in de mate waarin die in de databank van de Studiecommissie of in het kader van het eigen onderzoek konden geïdentificeerd worden *als nog niet door de Staat, de financiële instellingen of de verzekeringsmaatschappijen teruggegeven tegoeden*.

Met dat doel werden, bij wijze van steekproef, een 500-tal willekeurig uitgekozen aanvragen getoetst aan de gegevens opgeslagen in de databank van de studiecmissie.

De resultaten waren ontvullerend. De belangrijkste vaststelling was dat slechts 18 identificaties (bedrijven, financiële tegoeden, levensverzekering) werden geregistreerd.

Opvallend daarentegen, maar volkomen begrijpelijk, was het opmerkelijke aandeel van aanvragen voor spoliatie van een handelszaak en/of van de inboedel. Later bleek echter wel dat, wat de inboedel betreft, in twee op de drie gevallen reeds schadeloosstelling was verleend in het kader van de Duitse herstellwetgeving of bij toepassing van de Belgische wetgeving op de oorlogsschade.

Uit deze enkele cijfers konden enkele conclusies worden getrokken:

- Het secretariaat van de Commissie stond duidelijk voor een moeilijke opdracht. Het eigen onderzoek zou, omdat de gegevensbank van de studiecmissie op verre na niet alle oplossingen bood, een omvangrijkere plaats innemen dan aanvankelijk werd gedacht.
- Wetende dat de archieven, hoofdzakelijk in de financiële sector, maar ook bij de overheid en, in mindere mate, bij de levensverzekeringsmaatschappijen, soms erg onvolledig zijn, diende de Commissie een principiële keuze te maken: *ofwel* zich strikt houden aan wat onweerlegbaar geïdentificeerd wordt, *ofwel* in billijkheid, zij het dan op forfaitaire basis, ook rekening houden met de onmiskenbare spoliaties zoals die uit de globale ontleding van de aanvragen tot uiting komen.
- Ook de spoliatie van de inboedel, het wellicht meest schrijnende aspect van de jodenvervolgung tijdens de oorlogsjaren, stelde de Commissie voor een principiële keuze: de aanvragen op grond van artikel 6 van de wet verwerpen of in een brede geest erkennen dat hier een fundamenteel onrecht werd aangedaan en schadeloosstelling toekennen op basis van het artikel 8, § 2, van de wet.

Uit dit verslag moge blijken in welke zin de Commissie heeft gehandeld.

3. De behandeling van de aanvragen

3.1. EEN BEHANDELING VOLGENS DE LEEFTIJD VAN DE AANVRAGERS

De aanvragen konden, zoals bekend, worden ingediend door de personen die persoonlijk slachtoffer zijn geweest van de anti-joodse maatregelen of, bij overlijden, door hun bloedverwanten in de 1ste, 2de of 3de graad in de zin van de artikelen 737 tot 744 van het burgerlijk wetboek.

De leeftijd van de personen die zich tot de Commissie richtten, of die reeds vooraf op het formulier van de studiecmissie een aanvraag indienden, was dan ook sterk uiteenlopend:

AANTAL AANVRAGERS	
Aanvragers geboren voor 1910	80
van 1910 > 1919	454
van 1920 > 1929	1.648
van 1930 > 1939	2.156
van 1940 > 1944	408
vanaf 1945	461
Geboortejaar niet gekend	413

Een gedetailleerde tabel met onderverdeling per geboortejaar van de aanvragers gaat in **bijlage 5**.

De Commissie heeft de volgorde van behandeling afgestemd op de leeftijd van de aanvragers; de oudsten kwamen prioritair aan bod. Op die basis bracht het secretariaat de aanvragen onder in 17 blokken van ieder ongeveer 330 spoliatiedossiers, waarbij de indeling per blok bepaald werd door de leeftijd van de oudste, bij het dossier betrokken, aanvrager.

Deze werkwijze, waarbij de oudste belanghebbende aanvrager het prioritaire onderzoek bepaalde, bracht mee dat ook andere rechthebbenden, van jongere leeftijd, bij de behandeling van het dossier werden betrokken. Dit was eigen aan de behandeling per spoliatiegeval.

Beginnend bij de aanvragers geboren vóór 1910 heeft de Commissie geleidelijk aan het globale pakket op die wijze afgewerkt.

3.2. DE BESCHIKBARE, MAAR ONVOLLEDIGE ARCHIEVEN

Het hoeft geen betoog dat de Commissie een degelijke uitvalsbasis vond in de door de Studiecmissie aangelegde databank, “Mala Zimetbaum” genaamd.

Deze databank leverde in de eerste plaats een schat aan informatie over de identificatie van de personen die tijdens de bezetting als “joods” werden aangemerkt, over hun adressen tijdens de oorlogsperiode en hun familierelaties. Voorts kon de Commissie steunen op de verbanden die in de databank werden gelegd tussen de geïdentificeerde personen en de gespolieerde goederen.

Het is echter niet zo, dat de “Mala Zimetbaum”-databank een pasklaar antwoord geeft op vragen aangaande de *individuele* spoliatie die een geïdentificeerde persoon heeft ondergaan. De Studiecmissie was essentieel belast met een *macro-economische* studie en een globale evaluatie van de niet gerestitueerde tegoeden; haar databank is dus geen “kadaster” van individuele geïdentificeerde en niet teruggegeven bezittingen.

Het secretariaat van de Commissie heeft derhalve over het hele parcours aanvullend en gedetailleerd onderzoekswerk moeten verrichten. Vermits de Studiecmissie evenwel de archieffondsen voldoende in kaart had gebracht, konden deze opzoekingen doelgericht gebeuren. Aanvullend werden nog meerdere eigen bestanden uitgewerkt, met gedetailleerde en individuele gegevens per sector en per gespolieerde persoon (loonsaldi verplichte tewerkstelling, geblokkeerde rekeningen in de diamantsector...) en dienden bepaalde door de Studiecmissie niet uitgediepte aspecten nader te worden onderzocht (cf. de detailrekeningen van de “Textile Corporation”, een be-

drijf dat een belangrijke rol speelde bij de vereffening van de joodse textielzaken).

De grenzen van de mogelijkheden lagen zowel bij de, door de Studiecommissie expliciet onderstreepte, lacunes in de beschikbare oorlogsarchieven als in de archieven van de onmiddellijk naoorlogse periode:

- de “wegens een juridisch vacuüm over hun beheer” (*Studiecommissie*) zeer onvolledige archieven van niet opgevraagde tegoeden in de financiële sector;
- de wetgeving op bepaalde openbare kredietinstellingen, die toeliet niet opgevraagde rekeningsaldi na een zekere termijn af te sluiten (na 10 jaar voor het Bestuur van de Postcheques, na 30 jaar voor de Algemene Spaar- en Lijfrentekas);
- bepaalde hiaten in de archieven van de verzekeringsmaatschappijen, alhoewel zij in het algemeen vrij compleet bleken;
- de onvolledigheid van een aantal voor de Commissie belangrijke overheidsarchieven.

Het aanvullend onderzoek in de dossiers van het Sekwester dat na de oorlog over de vijandelijke instellingen werd ingesteld (“Brüsseler Treuhandgesellschaft”, “Société française de Banque et de Dépôts”, rekeningen van het Duits beheer over onroerend goed), bij de Deposito- en Consignatiekas en bij de Algemene Administratie van de Patrimonium-documentatie behoorde tot de dagelijkse routine van het secretariaat.

3.3. EEN NIET LIMITATIEVE BENADERING

De aanvrager was er, op grond van de wet, toe gehouden onder meer “de zo volledig mogelijke beschrijving (*te geven*) van de goederen en van de plaats waar ze zich toen bevonden en waar ze zich thans bevinden” (art. 7, § 1, 3° van de wet).

Dat deze “zo volledig mogelijke beschrijving” in de praktijk veelal zeer bondig zou blijken, lag in de lijn van de verwachtingen. Zelfs de Studiecommissie kon op verre na niet alles achterhalen en de aanvragers zelf dienden zich in vele gevallen te baseren op hun, soms vage, herinneringen of op hetgeen door verwanten werd verteld.

De Commissie heeft het zich tot taak gesteld zelf, voor zover als mogelijk, opzoekingen te doen om de dossiers aan te vullen. Ook wanneer er daartoe geen verwijzing

was in de aanvraag, onderzocht het secretariaat ambtshalve alle beschikbare archieven, meer bepaald inzake niet uitbetaalde levensverzekeringsspolissen, niet gerestitueerde financiële tegoeden, achterstallige lonen wegens verplichte tewerkstelling, geblokkeerde rekeningen wegens verplichte verkoop van handels- of diamantvoorraad en verkoop van onroerend goed.

Overigens, wetende dat de waarheid over wat in de jaren 1940-1944 precies is gebeurd nooit volledig zal achterhaald worden, is de Commissie er principieel van uitgegaan *het voordeel van de twijfel* te verlenen wanneer het voorgelegde dossier, globaal gezien, als geloofwaardig kon worden beschouwd.

Afwijzingen van elementen van de aanvraag of negatieve beslissingen, zijn derhalve steeds gebeurd op grond van een duidelijke verwijzing naar het gedane archiefonderzoek.

3.4. EEN BEPERKING: DE VROEGERE SCHADELOOSSTELLING OF RESTITUTIE

Men kan het de aanvragers, veelal verwanten in de 1ste, 2de of 3de graad van de persoon die het slachtoffer was van de spoliatie, niet kwalijk nemen dat zij in de onwetendheid zijn over mogelijke vroegere terugbetalingen of vergoedingen. Wat hen vooral is bijgebleven, is de herinnering aan de woonst, de inrichting ervan, de boetiek of handel, het beroep van hun verwanten en alles wat in hun geest een beeld vormt, dikwijls onvolledig of vertekend, van de bezittingen van vroeger en de welstand van toen.

De Commissie diende zelf de eventueel vroeger uitbetaalde vergoedingen of verrichte restituties op te sporen.

Een aan het dossier toegevoegde checklist vat de positieve en negatieve bevindingen in de diverse archieven samen.

Sommige bronnen, al dan niet volledig, waren vanaf de aanvang ter beschikking:

- de sekwesterarchieven;
- de archieven van de Deposito-en Consignatiekas;

- de gegevens bij de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie;
- de beheerrekeningen (“Hopchet”- rekeningen) van de onder Duits beheer geïnde huurgelden voor onroerende eigendom;
- de lijst van niet uitbetaalde levensverzekeringen.

Dank zij onder meer de bereidwillige medewerking van de heer Lust, vorder bij de P.O.D. Federaal Wetenschapsbeleid, werden tijdens de beginperiode van de werkzaamheden andere bestanden aangelegd. Het gaat hier over de lijst van de in de Dossin-kazerne afgenomen juwelen en persoonlijke bezittingen, de loonsaldi van personen die in Frankrijk werden verplicht tewerkgesteld en de inventaris van de zogeheten “Frenselrekeningen”, naar de naam van door de bezetter aangestelde beheerder in de diamantsector.

Wat evenwel volledig ontbrak was het inzicht in wat onder het regime van de Duitse federale restitutiewet (“Bundesrückerstattungsgezet” of “BRüG”-wetgeving van 19 juli 1957) in de loop der jaren, hoofdzakelijk tijdens de periode 1960-1970, werd vergoed. Deze wet voorzorg in schadeloosstelling voor identificeerbare (“feststellbare”) gespolieerde goederen die tijdens de nazi-periode uit de bezette gebieden werden weggehaald, voor zover bewezen werd dat zij naar het grondgebied van de latere Bondsrepubliek Duitsland werden overgebracht.

Inzicht in wat onder deze wetgeving werd vergoed bleek voor de Commissie van essentieel belang: zowel omwille van het aantal dossiers dat door de Duitse autoriteiten in het kader van de “BRüG”- wetgeving werd behandeld (ongeveer 13.000 Belgische dossiers volgens de cijfers van de “Oberfinanzdirektion”, directie Financiën, “Land Berlijn”, “O.F.D.”), als omwille van de aard van de schadeloos gestelde materiële bezittingen (inboedel, bedrijfsmateriaal, diamanten, juwelen en persoonlijke bezittingen). Voor alle duidelijkheid, een geldsom werd in het kader van de “BRüG”-wetgeving niet vergoed, omdat het verlies ervan niet identificeerbaar (“feststellbar”) is.

Na afspraak met de Duitse diensten omtrent de te volgen procedure, kregen twee vorder van de Commissie toegang tot de archieven van de “Wiedergutmachungsämter” (W.G.A.) te Berlijn (de restitutediensten “BRüG”). Zij onderzochten er stelselmatig de bij de Commissie ingediende aanvragen op het punt te weten of, en zo ja in welke mate, enig gespolieerd bezit reeds werd vergoed. Zij hadden het recht fotokopieën te

nemen van de voor de Commissie belangrijke documenten en werden in hun opdracht ondersteund door de bevoegde Duitse diensten en door de Belgische Ambassade te Berlijn. De timing van hun onderzoeken was afgesteld op de kalender en de prioriteiten bepaald door de Commissie.

Tenslotte heeft het secretariaat ook, telkens wanneer dit aangewezen was, onderzocht of en in welke mate vergoeding werd uitbetaald bij toepassing van de Belgische wet van 1 oktober 1947 inzake de herstelling van oorlogsschade aan private goederen. Op grond van de in deze wet opgenomen nationaliteitsclausule werden de meeste joodse gespolieerde personen van het voordeel van de wet uitgesloten. Een systematisch onderzoek van alle aanvragen was daarom in deze context niet onontbeerlijk.

3.5. DE INFORMATIEVERWERKING IN DATABANK

Het vertrekpunt voor het gebruik van informatica voor deze toepassing ging uit van de volgende doelstellingen:

- een dagelijks werkmiddel voor de medewerkers van de dienst;
- een hulpmiddel voor het beleidsniveau door het verschaffen van overzichten, inclusief weergave van de vooruitgang van de werkzaamheden;
- gebruik van de bestaande informatica, met zo weinig mogelijk extra maatwerk;
- overname van de bestaande databanken vanuit de Studiecommissie (Mala Zimetbaum);

Om deze reden werd gekozen voor de databanksoftware, aanwezig in de Office Pro suite van Microsoft: inderdaad indien men een toepassing met vele soorten gegevens (tabellen) en relaties heeft (aanvragers, slachtoffers, lijsten van vergaderingen en dergelijke), dan volstaat een gewoon rekenblad (zoals Microsoft Excel) niet. Rekenbladen laten ook een samenwerken in groep niet echt toe.

Men kiest daarom beter een database product (zoals Microsoft Access); dit laat immers toe om:

- relaties te leggen tussen verschillende lijsten;
- complexe opvragingen op deze gegevens te doen;

- **detail- en overzichtsrapporten** te maken;
- externe lijsten – afkomstig van andere onderzoeksinstellingen - te integreren.

De Commissie voor de schadeloosstelling diende meer dan 5.000 dossiers te behandelen in een korte tijdspanne en maakte bij haar onderzoek gebruik van bestaande archieven.

De aanvragers namen dikwijls telefonisch contact op om de stand van zaken of de Commissiebeslissing te kennen. Het was dus aangewezen over een middel te beschikken dat toeliet on- line de toestand op te volgen.

De ontwikkeling van deze dbase-toepassing is volledig binnen de administratie gebeurd, en heeft pakweg één à twee maanden geduurd. Hierbij werd zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande producten.

Gezien het relatief groot aantal gebruikers moest daarna de databank gemigreerd worden naar het server niveau onder de software SQLServer, wat enkele (externe) dagen werk vroeg, maar inzake structuur geen wijzigingen teweegbracht.

Om de gebruiksvriendelijkheid te verhogen werd vanuit de databank een verbinding gelegd met:

- de PV's van de vergaderingen van de Commissie;
- de synthesefiche van de historici;
- de notificaties die aan de aanvragers werden gezonden.

Deze toevoeging maakte wel een kleine bijkomende programmering noodzakelijk. Daardoor konden vanuit de databank snel alle relevante documenten geconsulteerd worden.

Met een database systeem kunnen ook moeiteloos overzichtslijsten worden aangemaakt voor alle dossiers die:

- nog een tweede onderzoek vereisen;
- door de Raad van State behandeld worden;
- aan een bepaalde eis voldoen of juist niet voldoen.

In een latere fase werden nog verdere gegevens verwerkt en een bijkomende controle van de ICHEIC verzekeringslijsten mogelijk gemaakt: toevoegingen die initieel niet waren voorzien.

Dit toont duidelijk aan dat een dergelijke aanpak **evolutief** kan zijn, zonder dat het reeds bestaande deel moet herwerkt worden.

BESLUIT

Het gebruik van database toepassingen heeft toegelaten heel wat mogelijkheden op administratief niveau te benutten, die onmogelijk haalbaar zijn met eenvoudige rekenbladen (spreadsheets), zoals:

- opmaak van synthetische informatie;
- detaillijsten;
- samenwerken in groep op de gegevens;
- de mogelijkheid om externe teksten zoals verslagen te integreren in de toepassing;
- mailings of brieven aanmaken die op automatische wijze gepersonaliseerd zijn.

4. Spoliatie en schadeloosstelling - het beleid per sector

Een substantieel deel van dit verslag gaat uiteraard over de vraag hoe de Commissie zich heeft opgesteld ten aanzien van de haar voorgelegde elementen van gespolieerd patrimonium, op welke manier zij die heeft benaderd en geëvalueerd en, uiteindelijk, al dan niet heeft schadeloos gesteld. Daar lag haar “kerntaak”.

Het secretariaat heeft deze materie in een aantal “blokken” ingedeeld: er werd weerstaan aan de verleiding om voor alle mogelijke details een specifieke regeling uit te werken: behoudens tegenbewijs (uitdrukkelijke vermelding op een geblokkeerde rekening of identificatie als cultuurobject) behoort, bijvoorbeeld, de spoliatie van een piano, van een postzegelverzameling, van een viool, tot de inboedel. Elke andere benadering ware problematisch geweest en zou tot onoverzichtelijke complicaties hebben geleid. Ook binnen de wetgeving op de oorlogsschade en binnen de “BRüG- wetgeving” werd wijselijk op deze manier gehandeld.

De “blokken” waarvan hiervoor sprake hebben betrekking op:

- de inboedel;
- de bij aanhouding of deportatie afgenomen persoonlijke bezittingen;
- de bij verplichte tewerkstelling niet uitbetaalde lonen;
- de financiële tegoeden bij
 - de financiële instellingen in het algemeen,
 - het Bestuur der Postchecks en de Algemene Spaar- en Lijfrentekas;
- de handelszaken en bedrijven;
- de diamantsector;
- de sector levensverzekeringen;
- de sector van de onroerende goederen;
- de cultuuroederen.

Komt daar nog bij dat de Commissie haar medewerking verleende bij het restitueren van de bij de financiële instellingen geïdentificeerde *verzegelde* omslagen op naam

van leden van de joodse gemeenschap en dat zij bij het onderzoek van de aanvragen systematisch heeft nagegaan of er bij de Dienst voor de Oorlogsslachtoffers nog niet gerestitueerde “reliëken” (omslagen met persoonlijke bezittingen, veelal documenten en foto's, die in de Dossin kazerne werden afgenomen) konden worden geïdentificeerd.

Tenslotte verleende de Commissie nog haar medewerking aan de uitvoering van het project “Solidariteit 3000” van de Stichting van het Jodendom van België.

4.1. DE SCHADELOOSSTELLING VOOR SPOLIATIE VAN DE INBOEDEL

In de overgrote meerderheid van de aanvragen werd verwezen naar de tijdens de “Möbelaktion” zonder enige vorm van proces in beslag genomen inboedels van joodse personen die waren gedeporteerd, of waren ondergedoken of gevlucht. De “Möbelaktion”, waartoe Hitler zelf op 14 januari 1942 het bevel had gegeven en die reeds vanaf medio 1942 een aanvang nam, werd systematisch doorgevoerd tot op de vooravond van de bevrijding.

De meubelen waren bestemd voor de slachtoffers van de luchtbombardementen in het Reich en zouden in principe worden betaald. Het Duitse militair bestuur in België had het ook zo begrepen en stelde, in een interne instructie van 14.12.1943, dat de meubelen niet gratis, maar tegen betaling van een bepaalde som zouden worden geleverd en dat derhalve maatregelen moesten worden getroffen om de bedragen van de “verkopen” die door de (Duitse) steden zouden gestort worden, veilig te stellen ten voordele van de joodse eigenaar of van zijn wettelijke opvolger (studieverslag p. 127).

In de praktijk, evenwel, vond de Studiecommissie nergens enig spoor van welke storting dan ook.

De transportfiches, opgesteld bij het opladen van de inboedels, vermelden geen geschatte waarde van de in beslag genomen goederen. Zij identificeren enkel de eigenaar (naam en adres), de datum van het transport, het aantal en de aard van de in beslag genomen goederen (tafels, kasten, kisten met linnengoed, enz.), en de naam van de met het transport gelaste firma.

Eenmaal de beslissing getroffen om ook, uit billijkheidsoverwegingen, de gespolieerde inboedels schadeloos te stellen, stond de Commissie derhalve voor de vraag op welke basis dit zou geschieden.

In de onmogelijkheid enige precieze waarden te kennen, in de volstreekte afwezigheid van geblokkeerde rekeningen, en wetende dat zowel de Belgische wetgeving op de oorlogsschade als de Duitse herstelwetgeving (“Bundesrückerstattungsgesetz” van 19 juli 1957 of “BRüG”-wet) de inboedel op een forfaitaire basis hebben berekend, lag het voor de hand dat de Commissie op gelijkaardige wijze zou te werk gaan.

Als basis voor de schadeloosstelling werd gekozen voor het gemiddelde van de in het kader van de Duitse herstelwetgeving uitbetaalde bedragen:

- gemiddeld werd in deze wetgeving de inboedel vergoed van vier en een half woonvertrekken;
- de schadeloosstelling bedroeg, althans in de basiswet van 19.7.1957 (de latere aanpassing, “Novelle zum Bundesrückerstattungsgesetz” van 02.10.1964 was minder genereus), 4.800 DM voor alle, inclusief sieraden, per woonvertrek weggenomen voorwerpen en goederen.
- op deze basis (4,5 x 4.800 DM aan toenmalige koers 12,50 BEF = 270.000 BEF) heeft de Commissie ex aequo et bono de forfaitaire schadeloosstelling voor de spoliatie van de inboedel vastgelegd op 7.000 euro, zijnde de op het hogere duizental afgeronde waarde in euro van de gemiddelde “BRüG”-vergoeding.

De schadeloosstelling voor de spoliatie van inboedel werd uiteraard niet toegekend wanneer reeds vergoeding werd bekomen, hetzij in het kader van de Duitse herstelwetgeving (wat in 2 gevallen op de 3 het geval bleek) of op grond van de Belgische wetgeving op de oorlogsschade (wat veel minder het geval was, wegens de nationaliteitsvoorwaarde waaraan de meeste joodse slachtoffers niet voldeden).

4.2. DE SCHADELOOSSTELLING VAN DE BIJ AANHOUDING OF DEPORTATIE AFGENOMEN PERSOONLIJKE BEZITTINGEN

Bij aanhouding door de Duitse politiediensten (Gestapo, Devisenschutzkommando,

Feldgendarmerie...) werden de gearresteerden systematisch van alle persoonlijke bezittingen beroofd: ringen, sieraden allerhande, uurwerken, vulpennen... Hetzelfde gold a fortiori bij gevangenzetting in de Dossin-kazerne te Mechelen, prelude tot de deportatie.

- a) Voor de juwelen en andere waardevolle voorwerpen die in de **Dossin-kazerne** werden afgenomen en in omslagen op naam werden opgeborgen, kon de Studiecommissie over precieze gegevens beschikken. Dan nog, was de informatie niet volledig: op sommige geïdentificeerde omslagen stond geen naam; zij droegen het etiket “unbekannt”.

Sommige bezittingen konden na de bevrijding aan de rechthebbenden worden teruggeven; andere konden, alle opsporingen ten spijt, niet worden gerestitueerd en werden tenslotte, na overleg tussen de diensten van het Sekwester en de Administratie der Domeinen, verkocht. Het ging over de inhoud van in totaal 940 omslagen. De opbrengst van de verkoop werd beschikbaar gehouden op naam van de gekende eigenaar.

Uitgaande van deze lijst van aan geïdentificeerde namen gekoppelde verkopen, vergoedde de Commissie de geactualiseerde waarde (coëfficiënt 24,78) van de gespolieerde voorwerpen, *met toepassing evenwel van een minimumbedrag van 400 euro, waarover verder wordt gesproken.*

- b) Bepaalde **Duitse politiediensten**, in het bijzonder het Devisenschutzkommando (DSK), bleken vrij systematisch de afgenomen bezittingen, in dit geval deviezen en voorwerpen in edelmetalen, te verrekenen in BEF en de opbrengst op een geblokkeerde rekening op naam van de betrokkene te boeken.

De Commissie voor de schadeloosstelling kon een aantal van deze gevallen identificeren. De op geblokkeerde rekening geboekte opbrengst werd, geactualiseerd aan coëfficiënt 24,78, schadeloos gesteld, opnieuw met toepassing van een minimumbedrag van 400 euro.

- c) In de meeste gevallen waarin **aanhouding en/of deportatie** werd geïdentificeerd was er geen spoor van enige openstaande of geblokkeerde rekening.

De Commissie is ervan uitgegaan dat arrestatie of deportatie steeds tot beroving heeft geleid en dat deze beroving derhalve in aanmerking komt voor schadeloosstelling. Bij ontstentenis van nadere gegevens, lag het voor de hand ook hier te refereren aan wat de rechthebbende in het kader van de Duitse herstelwetgeving zou verkregen hebben.

Uit het onderzoek van de “BRüG”-dossiers bleek dat een schadeloosstelling van 1.200 DM voor het gezinshoofd algemeen van toepassing was. Alhoewel voor de echtgenote en de in aanmerking genomen kinderen het bedrag aanmerkelijk lager lag, heeft de Commissie zich in alle gevallen op de 1.200 DM gebaseerd en de schadeloosstelling toegekend voor iedere gedeporteerde of aangehouden persoon vanaf de leeftijd van 12 jaar in het jaar van de deportaties, d.w.z. geboren vóór 1931.

De forfaitaire schadeloosstelling berust op de “BRüG”-vergoeding van 1.200 DM = 15.000 BEF, hetzij 372 euro, afgerond naar het hogere honderdtal: 400 euro.

Het is dit bedrag dat ook, om billijkheidsredenen, wordt gehanteerd als drempelbedrag in onder a) en b) uiteengezette gevallen.

4.3. DE SPOLIATIE VAN HET LOON BIJ DE VERPLICHTE TEWERKSTELLING

a) Vanaf augustus 1942 werden voor de bouw van de “Atlantik Wall” joodse werkrachten verplicht in **Noord-Frankrijk** tewerkgesteld.

Hun lonen, bepaald door de “Organisation Todt” en uitbetaald door de betrokken bouwfirmas, zouden periodiek, via clearing, langs de “Banque de Paris et des Pays-Bas” aan de tewerkgestelde arbeiders of hun rechthebbenden worden overgemaakt. In de praktijk is het veelal anders verlopen en werden de laatste loonsaldi niet uitbetaald: veel van de tewerkgestelde arbeiders werden immers over Mechele direct naar Auschwitz gedeporteerd.

Na de bevrijding konden de diensten van het Sekwester de lijst identificeren van de nog verschuldigde loonbedragen (ruim 1.350.000 BEF); een deel ervan kon als nog aan de rechthebbenden worden uitbetaald; wat overbleef (ongeveer 966.000

BEF) werd op grond van de wet van 2 april 1958, toegewezen aan het Nationaal Werk van Oudstrijders en Oorlogsslachtoffers.

De Commissie heeft op basis van de genoemde lijst een aantal rechthebbenden kunnen identificeren en de verschuldigde bedragen – geactualiseerd aan coëfficiënt 24,78 – uitbetaald. Wanneer het loonsaldo niet in de lijst werd gepreciseerd, bepaalde de Commissie de schadeloosstelling op basis van het door de “Organisation Todt” betaalde uurloon voor ongeschoolde arbeiders (5,50 BEF) voor een gemiddelde periode van tewerkstelling in Noord-Frankrijk (6 weken aan 6 dagen van 10 uur), hetzij afgerond 2.000 BEF.

Geactualiseerd aan coëfficiënt 24,78 brengt dit de schadeloosstelling op 1.229 euro, bedrag dat tegelijk als minimumbedrag werd gehanteerd.

b) Ook in de wapenindustrie rond **Luik** werden joodse werkrachten verplicht tewerkgesteld. De Commissie kon over de naamlijst van de tewerkgestelde personen beschikken, maar deze lijst, in tegenstelling tot de lijst Noord-Frankrijk, bevatte geen gegevens omtrent de nog verschuldigde loonbedragen. De Commissie heeft derhalve haar toevlucht genomen tot een forfaitair bedrag dat in billijkheid werd vastgelegd op 1.229 euro, bedrag dat als basis gold voor de schadeloosstelling van de lonen in Noord-Frankrijk.

4.4. DE SCHADELOOSSTELLING VAN GESPOLIEERDE FINANCIËLE TEGOEDEN

De Studiecommissie had aan het onderzoek in de financiële sector een hele kluit. Door de wettelijke bepalingen in de publieke sector (Postchequedienst en Algemene Spaar- en Lijfrentekas), door de feitelijke omstandigheden in de privésector, waren de archieven die licht hadden kunnen werpen op het oorlogsgebeuren en de naoorlogse afwikkeling schaars.

De Studiecommissie heeft zich moeten tevreden stellen met fragmentarische gegevens en met het onderzoek bij steekproef. Het uitgebreide hoofdstuk over de bevindingen in de financiële instellingen, deel 4.1. van het eindverslag, verdient te worden geraadpleegd.

Ook voor de Commissie was het geen sinecure om in deze schemerzone, waar de rechthebbenden zelf nauwelijks enig bewijs van spoliatie konden voorleggen, een evenwichtig en billijk beleid uit te stippelen. Zij hield daarom rekening met de feitelijke omstandigheden waarin de spoliaties zich hebben afgespeeld.

De **anti-joodse verordening** van 31 mei 1941 verplichtte de joodse titularissen hun financiële tegoeden, van welke aard ook, bij de financiële instellingen als “joods” te doen identificeren. Vervolgens moesten deze binnen een bepaalde termijn bij een “deviezenbank” worden gedeponereerd. De meest Belgische banken werden als deviezenbanken erkend.

Vanaf juli 1941 werden de aandelen- en effectenportefeuilles geblokkeerd; vanaf september van datzelfde jaar werd de vrije beschikking over depositotegoeden strikt beperkt en tenslotte werd gedecreteerd dat de joodse financiële bezittingen op geblokkeerde rekeningen bij een onder Duits beheer geplaatste “vijandelijke bank”, nl. de “Société française de Banque et de Dépôts” (“SFBD”), dienden te worden gecentraliseerd.

Het onderzoek van de Studiecommissie heeft aangetoond dat deze laatste onderrichting met weinig ijver werd opgevolgd; een moeilijk in te schatten aantal “joodse rekeningen” bleef in de banken van oorsprong. Uit het studieverlag blijkt ook dat heel wat sporen van deze “niet uitgeleverde” rekeningen in de loop der jaren zijn uitgewist. De Studiecommissie vond weinig concrete aanknopingspunten.

De tegoeden, daarentegen, die wél naar de SFBD werden getransfereerd, konden door de Studiecommissie vrij compleet in kaart worden gebracht.

Na de oorlog kwam de SFBD, zoals andere Duitse “roofbanken” (bijv. de Continentale Bank en de Westbank), onder Belgisch Sekwester te staan. Wanneer dan na de bevrijding bepaalde getransfereerde sommen, met het akkoord van de Diensten van het Sekwester, op verzoek terug naar de bank van oorsprong werden overgeschreven, bleven de sporen in de SFBD-archieven bestaan. Uiteindelijk vormen daarom deze archieven het meest volledige element van identificatie.

Tenslotte is het van belang te onderstrepen dat de bij de SFBD geblokkeerde tegoeden niet naar Duitsland werden getransfereerd. Alleen de tegoeden van Joden van

wie de Duitse nationaliteit door het nazi-regime werd ontnomen vormen een uitzondering op de regel: hun tegoeden werden, bij toepassing van een verordening van 22 april 1942, ten voordele van het “Reich” geconfisqueerd.

a) De financiële instellingen in het algemeen

Men kan het onderscheid maken tussen de schadeloosstellingen die berusten op een concreet element van identificatie, enerzijds, en de schadeloosstellingen die op basis van geloofwaardige gegevens en van een overtuigende globale analyse werden toegekend, anderzijds.

a.1. In de gevallen waarin het achtergelaten of gespolieerd financieel tegoed (depositorekening of portefeuille van aandelen en obligaties) kon worden geïdentificeerd in de bankarchieven waarover de Commissie beschikt, werd vanzelfsprekend de geïdentificeerde som, geactualiseerd bij toepassing van de “bankcoëfficiënt” 29,10, schadeloos gesteld. De schadeloosstelling werd gebeurlijk opgetrokken tot het forfaitaire minimum, waarover verder sprake is.

Deze gevallen waren uitzonderlijk. In de beste omstandigheden, kon de transfer van een banktegoed naar de SFBD worden getraceerd. Vertrekkend van de bij de SFBD op naam van de gespolieerde persoon geopende rekening leek de zaak theoretisch eenvoudig:

- het banktegoed werd door de Sekwester of de SFBD gerestitueerd,
- of het werd terug naar de bank van oorsprong verwezen,
- of het werd als niet opgevraagd tegoed uiteindelijk bij de Deposito- en Consignatiekas gestort

In dit laatste geval, was de schadeloosstelling op basis van het geïdentificeerde bedrag, opnieuw met gebeurlijke toepassing van het forfaitaire minimum, duidelijk.

De zaken compliceerden zich bij terugzending van de geblokkeerde som naar de bank van oorsprong. Deze retours vonden in de meeste gevallen plaats op verzoek van de betrokken bank, zonder tussenkomst van de titularis van de rekening. De retour vormde derhalve geen bewijs dat de gespolieerde zijn tegoed daadwerkelijk recupereerde.

De Commissie heeft geoordeeld dat in deze gevallen, wanneer geen verder spoor in de bankarchieven kon worden gevonden, *onder bepaalde voorwaarden een voldoende vermoeden van spoliatie* bestond. Dit brengt ons op het volgende punt.

- a.2. In de meeste gevallen kon noch de spoliatie, noch a fortiori de daaraan verbonden som, met stelligheid worden geïdentificeerd. Wat voorafgaat, in verband met de naar de banken geretourneerde tegoeden, is slechts één aspect van een algemeen probleem.

Gelet op de zeer onvolledige archieven en de belangrijke extrapolatie waartoe de Studiecommissie zich genoodzaakt zag, heeft de Commissie geoordeeld dat zij niet gemakshalve kon stellen: geen identificatie = geen schadeloosstelling.

De Commissie rekende het tot haar plicht, in alle billijkheid te oordelen of er voldoende bewijs of vermoeden van spoliatie van een financieel tegoed bestond. Zij hield daarbij rekening met de reële omstandigheden waarin het onderzoek 60 jaar na de feiten zich stelt:

- het schrijnend gebrek aan archieven;
- de moeilijkheid voor de aanvragers om concrete bewijzen voor te leggen, zeker wanneer geboren in de dertiger jaren of nadien en derhalve weinig of niet ingelicht over de financiële bezittingen van hun ouders of andere verwanten.

De Commissie heeft geoordeeld *dat er een geloofwaardige grond was tot schadeloosstelling* wanneer:

- 1) de gespolieerde familie – echtgenoot, echtgenote en meerderjarige kinderen – in deportatie is omgekomen ofwel in de meimaand 1940 is gevlucht en nadien niet meer naar België is teruggekeerd. Het is onwaarschijnlijk dat een familie die in mei 1940 vluchtte, normaal met de bedoeling zo snel mogelijk terug te keren, alle geldmiddelen zou hebben opgenomen; op vrijdag 10 mei werden de banken overigens gesloten, situatie die een korte tijd aanhield,
- 2) en er *daarenboven* in het dossier voldoende aanwijzingen zijn dat de familie *mogelijk* over een bankrekening kon beschikken:
 - omdat het ging over een gefortuneerd gezin, eigenaar bijv. van een belangrijke

- handelszaak of van een onroerend patrimonium,
- of omdat de gespolieerde persoon een belangrijke kaderfunctie had in een bedrijf of huurder was van een door de bezetter geïdentificeerde bankkluis, wat automatisch het bestaan van een bankrekening impliceerde.

In al die gevallen kende de Commissie de forfaitaire schadeloosstelling toe waarnaar sub a.1. is verwezen.

Het bedrag van de forfaitaire schadeloosstelling bedraagt voor de bankrekeningen 6.278 euro. Het bedrag strookt met het geactualiseerde gemiddelde van de door de financiële instellingen naar de SFBD overgedragen tegoeden (8.703 BEF). Deze som geldt tevens als *minimumbedrag* voor de schadeloosstelling.

Inzake de schadeloosstelling wegens spoliatie van een portefeuille van aandelen en obligaties, kon de forfaitaire som, eveneens op basis van de door de Studiecommissie berekende gemiddelde overdracht naar de SFBD 25.536,50 euro bedragen. In de praktijk werd deze som slechts zeer exceptioneel toegekend, met name wanneer alles wees op de spoliatie van een zeer belangrijke, maar niet nader geïdentificeerde, portefeuille.

Dit forfaitaire bedrag geldt niet als minimumbedrag. De gespolieerde portefeuille werd steeds zo nauwkeurig mogelijk berekend.

b) Het “Bestuur der Postchecks” en de Algemene Spaar- en Lijfrentekas (ASLK).

b.1. Het “Bestuur der Postchecks”

Volgens de wet op de “Postcheck” van 2 mei 1956 verviel het tegoed van een rekening, waarop gedurende 10 jaar geen enkele verrichting meer had plaats gevonden, aan de Schatkist. Nadat de Regie der Posterijen in 1971 werd opgericht, deed deze in 1980 de resterende tegoeden, waaronder ongetwijfeld ook bepaalde van joodse oorsprong, naar de Schatkist overbrengen. Details bleken ten tijde van de Studiecommissie niet meer beschikbaar.

Er werden door de Studiecommissie 102 transfers van postchequerekeningen naar

de SFBD geïdentificeerd voor een totaal bedrag van 646.500 BEF. Dit aantal rekeningen en het daaraan verbonden bedrag zijn, zoals de Studiecommissie onderstreepte, geenszins representatief voor het geheel van de door de postcheque beheerde rekeningen waarvan het totaalbedrag tijdens de jaren 1938 tot en met 1943 gemiddeld 12.315,5 miljoen BEF beliep.

In de zeldzame gevallen van positieve identificatie (archieven SFBD; geen restitutie na de oorlog) bedroeg de schadeloosstelling: het gespolieerde bedrag, geactualiseerd aan coëfficiënt "Staat" van 24,78 (de door de Studiecommissie bij de postchequedienst geraamde spoliatie werd aan de Staat aangerekend).

In de andere gevallen diende de Commissie, naar analogie met haar beleid voor de financiële instellingen in het algemeen, in billijkheid te onderzoeken of voldoende elementen in het dossier de spoliatie van een postchequerekening geloofwaardig maakten.

De lijst van de in 1949 openstaande postchequerekeningen bleek van groot nut. De identificatie van een postchequerekening op naam van een lid van een in deportatie voltallig omgekomen gezin doet voldoende uitschijnen dat het rekeningtegoed niet meer kon worden opgevraagd. Deze identificatie liet echter niet toe het destijds nog openstaande bedrag te kennen.

Ook van een gezin dat bij de aanvang van de oorlog in de mogelijkheid was het land te ontvluchten, zich elders definitief vestigde en niet meer terugkeerde, kon in alle redelijkheid worden aangenomen dat geen van hen, gezien de praktische problemen van toen, na de oorlog nog een postchequetegoed in België kwam opvragen.

De briefhoofding van de handelszaak uit de oorlogsperiode kon eveneens, en onder dezelfde voorwaarden als hiervoor (gezin omgekomen in deportatie of definitief uitgeweken en identificatie op de lijst van 1949), een geloofwaardige identificatie van spoliatie vormen.

In al deze gevallen waarin het rekeningsaldo onbekend bleef, is de schadeloosstelling gebeurd door toekenning van het forfaitair bedrag van 3.893 euro, zijnde de aan coëfficiënt 24,78 geactualiseerde gemiddelde som (6.338 BEF) van transfers van postchequetegoeden naar de SFBD.

Deze som gold tevens als minimumbedrag wanneer, bij identificatie van de gespolieerde som, de geactualiseerde waarde ervan beneden de 3.893 euro lag.

b.2. De Algemene Spaar- en Lijfrentekas (ASLK)

De archieven van de door Fortis Bank overgenomen ASLK konden door de Studiecommissie slechts voor een gering gedeelte worden onderzocht: de ASLK bleek weliswaar nog in het bezit van 248 microfiches met de gegevens van tussen 1974 en 1986 in totaal 4.017.000 afgesloten rekeningen, maar de Studiecommissie vond niet de tijd om er daarvan meer dan 10 bij wijze van steekproef te onderzoeken, nauwelijks 4% dus van het totaal.

Ook de identificatie van door de ASLK naar de SFBD getransfereerde rekeningen, in totaal 12, leverde slechts een magere oogst op. Het gemiddeld bedrag van deze transfers bedroeg 1.395 BEF; geactualiseerd aan "bankcoëfficiënt" 29,10 geeft dat 1.006 euro.

Het is dit laatste bedrag dat de Commissie, wegens het schrijnend gebrek aan precieze gegevens, in de overgrote meerderheid van de gevallen als schadeloosstelling heeft toegekend wanneer de spoliatie, op basis van de globale analyse van het dossier, geloofwaardig bleek.

Een specifiek product van de ASLK was het schoolspaarboekje. Volgens het onderzoek van de Studiecommissie bezaten in 1938 ongeveer 750.000 leerlingen op een totaal van 1.200.000 een schoolspaarboekje. Dit "schoolsparen" werd in hoofdzaak in de lagere school gepromoot; het gaat hier dus vooral over leerlingen die in 1940 de leeftijd hadden van 7 tot 14 jaar, dit wil zeggen geboren waren in de jaren 1926 tot 1933.

De Commissie, die zich in de onmogelijkheid bevond de spoliatie van deze algemeen verspreide schoolspaarboekjes te identificeren, is er in billijkheid van uitgegaan dat de schoolplichtige kinderen van gedeporteerde ouders, of van ouders die na de oorlog niet naar België terugkeerden, verondersteld werden over een spaarboekje van de ASLK te beschikken en het spaarbedrag na de oorlog niet konden recupereren.

Het beleid van de Commissie kan derhalve als volgt worden samengevat:

- identificatie van het gespolieerde bedrag (archieven SFBD of kopie van het spaarboekje); schadeloosstelling met actualisering aan coëfficiënt 29,10; bedrag eventueel opgetrokken tot minimum van 1.006 euro;
- geen identificatie van het gespolieerde bedrag, maar geloofwaardige aanwijzingen over de spoliatie van een spaarrekening of schadeloosstelling van het vermoedelijke schoolspaarboekje; forfaitaire schadeloosstelling aan 1.006 euro.

4.5. DE SCHADELOOSSTELLING WEGENS SPOLIATIE VAN HANDELSZAKEN EN BEDRIJVEN

4.5.1. De spoliatie

- a) Een van de belangrijkste doelstellingen van de bezetter bestond erin de joodse aanwezigheid in de handel en in het bedrijfsleven volledig ongedaan te maken. De spoliatie van de handelszaken en van de bedrijven is een van de meest ingrijpende maatregelen geweest waaraan de joodse bevolking tijdens de periode 1940-1944 werd blootgesteld.

Vooraf is het nuttig erop te wijzen dat bepaalde maatregelen die in de meidagen 1940 door sommige Belgische overheden werden getroffen indirect en ongewild later tot spoliatie in uitvoering van de Duitse verordeningen hebben geleid. Zo besloot het College van Burgemeester en Schepenen te *Luik* op 13 mei 1940, wegens de ingetreden schaarste aan verbruiksgoederen, over te gaan tot het openen, in aanwezigheid van een deurwaarder, van de winkels van afwezige eigenaars. De voor de bevoorrading van de bevolking noodzakelijke waren werden door het stadsbestuur in bezit genomen en gefactureerd ten voordele van de eigenaar. De verschuldigde som werd bij de stadskas op een individuele rekening op naam gestort.

De maatregel trof zowel niet-joodse als joodse handelszaken. Maar vermits een aantal joodse eigenaars na mei 1940 het voorzichtig achtten niet naar België terug te keren, konden deze “joodse” rekeningen later door de bezetter worden geïdentificeerd en werd de transfer ervan naar de “Société française de Banque et de Dépôts” (SFBD) geëist.

Vanaf dat moment sluit deze particulariteit aan bij het algemeen spoliatiebeleid.

Uiteindelijk werden er van de 7.729, op basis van de verordening van 28 oktober 1940 verplicht aangegeven joodse bedrijven, in de loop van de oorlogsjaren 83 % zagezegd “vrijwillig” vereffend. Andere werden voorlopig onder Duits beheer geplaatst en uiteindelijk aan een niet-joodse persoon verkocht. Enkele ondernemingen, tenslotte, bleven de hele periode 1940-1944 onder Duits beheer.

In eerder uitzonderlijke gevallen lukte het de eigenaar zelf tot de “ontjoodsing” van het bedrijf over te gaan door de verkoop aan een niet-joodse persoon; na de oorlog bleek het veelal om een fictieve verkoop te gaan.

- b) De “vrijwillige” vereffening, zoals dat eufemistisch werd genoemd, kreeg massaal haar beslag tijdens het jaar 1942. De eigenaar kreeg het bevel de zaak te sluiten, het handelsregister op te zeggen, de roerende bezittingen over te dragen en zijn voorraad ter beschikking te stellen van een van de opgerichte “Warencentrales”, waarvan de belangrijkste de Warencentrale Leder, de Warencentrale Textiel en de Algemene Warencentrale (“Allgemeine Warenverkehrsgesellschaft”) waren.

De procedure kreeg een schijn van legaliteit omdat de joodse eigenaar zelf zijn voorraad aan de aangewezen Warencentrale factureerde, waarna de centrale instond voor de verdere afzet en na iedere verkoop de opbrengst bij de SFBD op de rekening van de gespolieerde handelaar stortte.

Naargelang de grootte van de onderneming, de waarde en de aard van de voorraad en van de bedrijfsmiddelen, konden bepaalde “versoepelingen” optreden. De Studiecommissie gaat daar in het eindverslag uitvoerig op in (blz. 82 to 87). Zo bijvoorbeeld kon de eigenaar in sommige gevallen vrij over de opbrengst van de verkoop beschikken, wat onder meer voor beperkte bedragen mogelijk bleek.

Ook de bedrijfsuitrusting zou, volgens het theoretisch kader, ter beschikking worden gesteld van diverse gespecialiseerde bedrijven en instellingen:

- van de firma Pfaff voor de naaimachines,
- van de “Gruppe gewerbliche Wirtschaft” voor diverse machines,
- van de firma Heinrich Kunst, eveneens voor werktuigen en machines,

- eventueel van de aangestelde Duitse beheerders die, ofwel het bedrijf verder zetten en in dat geval de uitrusting niet verkochten, ofwel het bedrijf verkochten aan een niet-joodse persoon en de prijs van het machinepark in de verkoopprijs incalculeerden.

De opbrengst moest op de geblokkeerde individuele rekening van de joodse eigenaar worden geboekt.

- c) Bedrijven die “levensvatbaar” werden geacht, kregen in afwachting van de verkoop aan een niet-joodse persoon een “Verwalter” toegewezen.

De procedure doorliep systematisch de volgende stadia:

- de door het militair bestuur aangestelde “Verwalter” ging over tot een grondige doorlichting (“*Prüfung*”) van het bedrijf om vast te stellen of het al dan niet voor verkoop in aanmerking kwam; de kosten van deze doorlichting kwamen ten laste van het bedrijf;
- bij positief resultaat zette de beheerder het bedrijf voorlopig voort en had hij onder meer bevoegdheid tot het innen van de schuldvorderingen, het betalen van kosten en schulden en had hij de beschikking over de financiële rekeningen; de “Verwalter” werd vergoed op kosten van het bedrijf (“*Verwaltungsgebühr*”);
- tenslotte werd, bij de verkoop van het bedrijf, de overnameprijs geboekt op een op naam van de eigenaar bij de SFBF geopende en geblokkeerde rekening; vooraf werden nog “vereffeningskosten” (“*Liquidationsgebühr*”) aan het bedrijf aangerekend.

- d) Bedrijven die voor de bezetter **van strategisch belang** bleken, bleven voor de duur van de bezetting onder de leiding staan van een Duits beheerder.

Deze beheerder kon alle daden van beheer stellen: hij inde de schuldvorderingen, betaalde facturen en belastingen, bezoldigde het personeel. De verrichtingen liepen over een op zijn naam geopende beheerrekening bij een Duitse roofofbank. Het saldo op bank- of postchequerekening van het bedrijf werd op de beheerrekening van de “Verwalter” gebracht. Hij kon geen onroerend goed vervreemden.

Na de bevrijding kwamen de Duitse roofofbanken onder Belgisch sekwestering en kon-

den de beheerrekeningen van de joodse bedrijven worden geïdentificeerd. Voor de Commissie was dit een belangrijk gegeven bij het onderzoek van de aanvragen.

4.5.2. De restitutie of schadeloosstelling

- a) Na de oorlog kon de gespolieerde handelaar zich beroepen op de besluitwet van de Belgische Regering van 10 januari 1941 en de onder dwang uitgevoerde verplichte verkoop doen nietig verklaren. Hij had de keuze tussen het recupereren van zijn bezittingen of het in ontvangst nemen van de opbrengst van de “verkoop”.

De handelaar die zich tot de Dienst van het Sekwestering wendde om het saldo van zijn bij de SFBF geblokkeerde rekening uitbetaald te krijgen, ondertekende derhalve een verklaring waarbij hij afzag van elke vordering tot recuperatie van de gespolieerde eigendom. Die mogelijkheid tot recuperatie was in de overgrote meerderheid van de gevallen hoogst theoretisch; onder dwang of door een Duitse beheerder verkochte bedrijven konden eventueel worden gerecupereerd; voor goederenvoorraden was dat verre van evident.

Er is één belangrijke uitzondering: in de sector van de lederwaren bleek de firma “Dirickx Frères” te Antwerpen, die in opdracht van de Warencentrale Leder bepaalde voorraden opkocht, de voorzichtige politiek te hebben gevoerd deze voorraden tot na de bevrijding ter beschikking van de eigenaars te houden. De Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel heeft dat ondubbelzinnig vastgesteld in een op 7 december 1945 uitgesproken vonnis.

- b) In de mate waarin het bedrijf, de bedrijfsuitrusting of de warenvoorraad niet konden worden gerecupereerd, kon na de oorlog schadeloosstelling worden bekomen op grond van de Belgische wetgeving op de oorlogsschade of in het kader van de Duitse herstelwetgeving. In de beide gevallen bleek de reële mogelijkheid beperkt: omwille van de nationaliteitsvoorwaarde bij de wetgeving op de oorlogsschade, in het ene geval, en omwille van het te leveren bewijs dat de bezittingen naar het grondgebied van de Duitse Bondsrepubliek waren overgebracht, in het andere geval.

Cruciaal in het onderzoek naar de spoliatie en de mogelijke naoorlogse vergoeding

bleken derhalve in elk geval de archieven van het sekwester over de SFBD. Het leek eenvoudig:

- de opbrengst van de verkopen stond op een individuele geblokkeerde rekening,
- het geblokkeerde saldo werd niet terugbetaald en de goederen werden niet gecupereerd,
- de schadeloosstelling bedroeg het geïdentificeerde bedrag, geactualiseerd aan coëfficiënt 24,78.

Toch bracht de Commissie correcties aan bij wat voorafgaat.

Wanneer het geactualiseerde bedrag beneden de 1.500 euro lag, werd automatisch dit minimum toegekend. Het gaat om het bedrag dat *ex-aequo et bono* als forfaitaire schadeloosstelling werd vastgelegd wanneer de spoliatie van een handelszaak kon worden geïdentificeerd – of als geloofwaardig kon worden beschouwd – alhoewel de reële waarde van de gespolieerde goederen niet kon worden achterhaald.

Vervolgens onderzocht de Commissie ieder dossier op zijn intrinsieke waarde. Het forfaitair bedrag van 1.500 euro werd derhalve alleen toegepast bij ontstentenis van andere, meer relevante gegevens.

De Commissie heeft getracht, voor zover mogelijk, de reële waarde van de gespolieerde handelswaren en bedrijfsuitrusting te bepalen zoals die zich stelde op het moment van de spoliatie. Het eventueel op geblokkeerde rekening ingeschreven bedrag gold niet als absolute basis voor de schadeloosstelling. Het kon worden gecorrigeerd door de elementen van het dossier, zoals bijvoorbeeld:

- een op het ogenblik van de spoliatie of kort daarvoor opgestelde gedetailleerde inventaris,
- de aankoopfactuur van nieuwe bedrijfsuitrusting op datum kort voor de spoliatie,
- een door het Bestuur voor oorlogsschade van het Ministerie van Wederopbouw berekende schade, die echter niet werd vergoed omdat de aanvrager niet voldeed aan de nationaliteitsvoorwaarde ...

De Commissie kon zich evenwel niet baseren op de door de aanvrager ruwweg geschatte vooroorlogse waarde van de goederen.

De Commissie voelde zich gesterkt in deze benadering door een van de eerste uitspraken van de Raad van State (arrest. 157.921 van 25 april 2006).

Tenslotte kreeg de Commissie, naar het einde van haar werkzaamheden toe, en bij toeval, een destijds door de Studiecommissie niet ontgonnen dossier in handen. Het Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij (“SOMA”) stuitte in zijn onderzoeksproject “Overheid en Jodenvervolging in België tijdens de Tweede Wereldoorlog” op de bij het Auditoraat Generaal bewaarde archieven van de “Textile Corporation”, de vennootschap die in opdracht van de Warencentrale Textiel de textielvoorraden van de joodse ondernemingen opkocht.

Uit het onderzoek van deze archieven bleek dat de “Textile Corporation” in een aantal gevallen verplicht was geweest een deel van de opgekochte voorraden aan 25% van hun waarde af te staan aan een zogeheten “Aufkaufskommission”. De 25% van de waarde werd dan wel naar behoren op geblokkeerde rekening gebracht, maar duidelijk verschool zich achter deze operatie een regelrechte spoliatie.

De Commissie heeft, op grond van deze nieuwe gegevens, ambtshalve een aantal dossiers opnieuw geopend en gecorrigeerd. Er werd in deze context voor ongeveer 100.000 € schadeloosstelling uitbetaald.

- c) Vanaf de eerste doorlichting van een aantal willekeurig gekozen aanvragen bleek duidelijk dat de geblokkeerde SFBD- rekeningen en het daarop volgende beheer door het Belgisch sekwester op verre na niet de volle realiteit dekten.

De bijna 8.000 aangiften (“Anmeldungen”) van joodse ondernemingen in december 1940 stonden in schril contrast met het heel wat geringere aantal bij de SFBD geïdentificeerde rekeningen. Als een handelszaak door de bezetter was gekend, kon men dan aannemen dat zij in het daarop volgende spoliatieproces werd “vergeten”? Waren alle archieven wel volledig? Was alles “volgens het boekje” gebeurd?

De Commissie, bewust van de heksenjacht op de joodse ondernemingen tijdens de bezettingstijd, heeft geoordeeld dat zij in billijkheid de spoliatie, de roof of het achterlaten van waren als vaststaand moest aanvaarden van zodra het bestaan van de handel tijdens de oorlog op enige manier kon worden aangetoond.

Zij heeft zich derhalve niet beperkt tot de SFBD-archieven. Andere gegevens werden aanvaard als bewijs voor het bestaan van een handel: de vermelde “Anmeldung”, de inschrijving in het handelsregister, de vermelding in het bevolkingsregister van de verblijfplaats, het dossier opgesteld in het kader van de Duitse herstellwetgeving of enig ander relevant document.

Het niveau van de schadeloosstelling lag niet voor de hand. Bij gebrek aan geloofwaardige gegevens inzake de reële waarde van de gespolieerde goederen, op het moment zelf van de spoliatie, besloot de Commissie een forfaitair en algemeen toepasselijk bedrag vast te stellen.

Dit werd dan, ex-aequo et bono, 1.500 euro, een schatting die onder meer rekening hield met de gemiddelde som (10.000 BEF) waarover de gespolieerde theoretisch vrij kon beschikken wanneer de waarde van zijn voorraad geen 20.000 BEF bedroeg.

Deze forfaitaire schadeloosstelling, toegekend bij gebrek aan enig ander concreet uitgangspunt, leidde in de geest van de aanvragers veelvuldig tot misverstanden.

De kernopdracht van de Commissie

- die er niet in bestond het patrimonium “ex ante” te herstellen, destijds opdracht van het Bestuur voor oorlogsschade,
- maar wel, zoals duidelijk gesteld in artikel 6 van de wet van 20 december 2001, de geïdentificeerde en door de overheid, de banken of de verzekeringsmaatschappijen nog weerhouden tegoeden schadeloos te stellen,

werd niet altijd correct begrepen.

Op grond van artikel 8, § 2, van de wet, kon de Commissie weliswaar tegemoetkomen aan “onbillijkheden van algemene aard”, ook wanneer niet voldaan was aan de strikte identificatievoorwaarden van artikel 6. Het leed in de ogen van de Commissie geen twijfel dat de in alle “Gründlichkeit” doorgevoerde eliminatie van schier alle joodse handelszaken een “onbillijkheid van algemene aard” is geweest. In deze gevallen van toepassing van artikel 8, § 2, was alleen de forfaitaire schadeloosstelling mogelijk.

d) In de gevallen waarin het bedrijf gedurende een zekere periode onder Duits beheer heeft gestaan, heeft de Commissie de geïdentificeerde kosten (“Prüfungsgebühr”, “Verwaltungsgebühr” en “Liquidationsgebühr”) schadeloos gesteld, gebeurlijk forfaitair op basis van de gemiddeld toegepaste tarieven (voor de “Verwaltungsgebühr” was dat bijvoorbeeld 550 BEF per maand).

4.6. DE SCHADELOOSSTELLING WEGENS SPOLIATIE IN DE DIAMANTSECTOR

a) De spoliatie

Diamant was voor de bezetter van strategische waarde en het Duitse Militair Bestuur stelde daarom alles in het werk om deze sector te controleren. In een eerste periode, tot oktober 1940, werd getracht de gevluchte diamantairs met hun eventueel meegebrachte voorraden terug naar België te brengen.

De eerste belangrijke maatregel betrof de bij verordening van 5 juli 1940 opgelegde aanmeldingsplicht. Het beleid werd geleidelijk meer rigoureuus, zeker vanaf de aanstelling van William Frensel in februari 1941 als algemeen verantwoordelijke voor de operaties in de diamantsector: de geslepen diamanten moesten vanaf november 1941 in verplichte bewaring worden gegeven, ruwe diamant, boort en industriediamant volgden vanaf maart 1942.

De eigenlijke spoliatie begon vanaf mei 1942, door de geleidelijke vereffening van de joodse diamantondernemingen en door de inbeslagneming van de bij de “Diamantcontrole” neergelegde diamanten, die vervolgens onder het beheer van William Frensel werden gerealiseerd. William Frensel en het “Devisenschutzkommando” hadden zich ook toegang verschaft tot de door de diamantairs in hoofdzaak bij de Beurs voor Diamanthandel, de Diamantclub en de Antwerpse Diamantkring gehuurde kluisen, en de inhoud ervan in beslag genomen.

William Frensel bracht de opbrengst van de verkoop van de diamanten op geblokkeerde rekeningen op naam van de eigenaars (“Frenselrekeningen”). Deze rekeningen liggen aan de basis van het onderzoek tot schadeloosstelling.

b) De schadeloosstelling

Ook na de oorlog kreeg de diamant bijzondere aandacht. De Studiecommissie stelde vast dat de Belgische Staat en de Federatie van Belgische Diamantbeurzen tijd noch middelen hebben gespaard om de geleden spoliatie in deze sector te vergoeden.

In haar onderzoek is de Studiecommissie tot de conclusie gekomen dat de globale schadeloosstelling die na de oorlog in de diamantsector werd toegekend op ca. 150 miljoen BEF kan worden geschat, een cijfer dat zeer dicht bij de geschatte waarde ligt (160,6 miljoen BEF) van de totale roof in deze sector.

Deze omvangrijke schadeloosstelling is de som van

- de vergoedingen uitbetaald in het kader van de Duitse herstellwetgeving (90,7 miljoen BEF),
- de recuperatie van meerdere, vooral in Duitse depots opgeslagen, partijen geroofd diamanten, hetgeen de Federatie van Belgische Diamantbeurzen in staat stelde 50,2 miljoen BEF aan schadeloosstelling uit te betalen, en
- de uitbetaling door het Sekwester van op “Frenselrekeningen” geblokkeerde saldi.

Men kan er zich derhalve niet over verwonderen dat de Commissie in een aanzienlijk aantal gevallen geen grond tot verdere schadeloosstelling heeft geïdentificeerd.

Er bestond aanleiding tot het toekennen van schadeloosstelling in de mate waarin

- een niet gerestitueerd bedrag op “Frenselrekening” werd geïdentificeerd;
- geen bedrag, maar wel de naam van de gespolieerde op de “Frenselrekening” figurerde;
- de hoedanigheid van diamantair of juwelier op overtuigende wijze op enige andere manier (bevolkingsregister, handelsregister, Jodenregister...) kon worden aangetoond.

In het eerste geval werd de niet uitgekeerde som geactualiseerd aan coëfficiënt 24,78; in de overige gevallen bedroeg de *forfaitaire schadeloosstelling* 2.500 euro, bedrag dat overeenstemt met het gemiddelde van de op “Frenselrekeningen” nog openstaande saldi. Dat bedrag gold tevens als minimumbedrag bij identificatie van sommen die, na actualisering, niet de 2.500 euro bereikten.

4.7. DE SCHADELOOSSTELLING IN DE SECTOR LEVENSVZERKERINGEN

a) De spoliatie

In theorie vielen de levensverzekeringscontracten onder de algemene anti-joodse verordeningen van 1940 en 1941 en moesten zij worden aangegeven. Aanvankelijk kon een vervallen polis, voor zover het kapitaal niet hoger lag dan 30.000 BEF, in de handen van de rechthebbenden worden uitgekeerd; in juli 1942 werd het beleid verscherpt en dienden alle vervallen kapitalen op geblokkeerde rekening bij de SFBBD te worden gestort.

In de praktijk, en in tegenstelling tot hetgeen onder meer in Nederland is gebeurd, ontsnapte de sector van de levensverzekeringen bijna volledig aan de spoliatie.

Het feit evenwel dat tal van joodse burgers ofwel gevlucht waren ofwel nadien waren ondergedoken of werden gedeporteerd, bracht een onderbreking mee in de betaling van de verschuldigde premies. Als gevolg daarvan werd, op grond van de gebruikelijke verzekeringstechnieken, het bij vervaldag verschuldigde kapitaal gereduceerd. Naar analogie met de ICHEIC, heeft de Commissie, onder welbepaalde omstandigheden, deze verminderde uitbetalingen als een ingevolge de jodenvervolgung geleden verlies beschouwd en dienovereenkomstig schadeloos gesteld.

b) De samenwerkingsovereenkomst Commissie-ICHEIC

“ICHEIC” staat voor “International Commission on Holocaust-Era Insurance Claims”. Deze Commissie werd in oktober 1998 opgericht op basis van een “Memorandum of Understanding” tussen de belangrijkste Europese verzekeringsmaatschappijen, de Staat Israël, de verzekerings-controlediensten van een aantal deelstaten van de V.S.A. en joodse organisaties actief op wereldvlak. Zij heeft einde maart 2007 haar werkzaamheden afgesloten.

De ambitieuze doelstelling was de uitkering te regelen van de wereldwijd afgesloten levensverzekeringsspolissen die ingevolge de jodenvervolgung niet werden uitbetaald.

De ICHEIC bepaalde haar eigen criteria, meer bepaald inzake de coëfficiënt van de herwaardering die op de nog verschuldigde sommen zou worden toegepast en die om verzekeringstechnische redenen van land tot land verschilde.

De in België afgesloten polissen konden derhalve het voorwerp uitmaken van een aanvraag tot uitbetaling bij de ICHEIC en/of bij de Commissie, wat ook betekende dat de verzekeringsmaatschappijen tweemaal konden worden aangesproken.

In dat vooruitzicht, namen de verzekeringsmaatschappijen, in het bij koninklijk besluit van 2 augustus 2002 goedgekeurde protocol met de “Nationale Commissie van de Joodse Gemeenschap van België voor de Restitutie”, de voorzorg een bepaling in te lassen die voor de Commissie gevolgen zou hebben.

Volgens deze bepaling dient elke aanvraag tot schadeloosstelling, *zelfs ingediend na de datum van de door de verzekeringsmaatschappijen verschuldigde betaling op de bij de Nationale Bank geopende bijzondere rekening, bij om het even welke andere instantie, met inbegrip van de ICHEIC*, en die zou beantwoorden aan de in de artikelen 6 en 7 van de wet gestelde voorwaarden, *“behandeld te worden door de Commissie voor schadeloosstelling” en zal zij, “in voorkomend geval, enkel het voorwerp uitmaken van een betaling door deze Commissie”*.

In andere woorden: door hun eenmalige storting verschoven de verzekeringsmaatschappijen alle verdere behandeling van en verantwoordelijkheid voor de aanvragen naar de Commissie.

Een samenwerking en uitwisseling van gegevens tussen de Commissie en de ICHEIC werd onontbeerlijk. De Commissie keurde bijgevolg in vergadering van 14 april 2003 een “operating agreement” met de ICHEIC goed dat in juli daarop werd ondertekend.

Er werd een procedure vastgelegd voor de uitwisseling van de gegevens. Door de Commissie werd tevens, met de uitdrukkelijke toestemming van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, de lijst gepubliceerd van de door de Studiecommissie geïdentificeerde nog openstaande polissen van joodse titularissen.

De ICHEIC zou, anderzijds, iedere aanvrager die verwees naar een in België onder-

schreven polis, erover inlichten dat zijn dossier aan de Belgische Commissie werd toegewezen voor behandeling binnen het kader van de wet van 20 december 2001.

In de praktijk heeft de ICHEIC er de voorkeur aan gegeven de aanvragen, die zij voor de Belgische Commissie van belang achtte, in hun geheel door te zenden; een finale lijst van 954 dossiers werd pas in augustus 2006 voor bevoegdheid ter beschikking gesteld. Deze vrij late mededeling stelde het secretariaat van de Commissie, op nauwelijks één jaar voor het einde van het eigen mandaat, plots voor een niet onaanzienlijke opdracht.

Uit het onderzoek van de claims die door de ICHEIC werden overgemaakt, bleek dat 309 ervan betrekking hadden op gespolieerde personen waarvoor ook bij de Commissie een aanvraag werd ingediend. Dat was zo in 263 gevallen. Daarvoor was derhalve een nieuw of aanvullend onderzoek vereist.

Het secretariaat vergeleek daarenboven de ICHEIC-claims met de door de Studiecommissie op naam van joodse verzekeringnemers geïdentificeerde polissen. Het resultaat werd geïntegreerd in de nog te nemen beslissingen of afzonderlijk aan de Commissie voorgelegd.

De Commissie moet vaststellen dat er op basis van de 954 door de ICHEIC in augustus 2006 overgemaakte aanvragen geen nieuwe levensverzekeringpolissen werden geïdentificeerd die aanleiding konden geven tot schadeloosstelling op basis van de wet van 20 december 2001.

Voorts zou de Commissie op grond van het “agreement” de aanvragen behandelen “by relaxed standards of proof”, hetgeen sowieso strookte met haar algemeen beleid. Ook het verzoek van de ICHEIC om de schadeloosstelling te bepalen met inachtneming van de bijzondere omstandigheden van de jodenvervolgung, vormde voor de Commissie geen probleem. Deze bepaling was van belang voor polissen die, omwille van tijdens de oorlogsjaren wegens overmacht niet betaalde premies, aan een gereduceerde waarde werden uitbetaald.

De ICHEIC aanvaardde, in tegenstelling tot wat zij veelal voorheen had bedongen, geen beroepsinstantie te zijn ten aanzien van de beslissingen van de Commissie, die enkel en alleen bij de Raad van State konden worden aangevochten.

Tenslotte aanvaardde de ICHEIC, na discussie, dat de niet uitbetaalde kapitalen zouden geactualiseerd worden op basis van de door de Commissie gehanteerde coëfficiënt (coëfficiënt 37, lager dan hetgeen de ICHEIC op het oog had), een coëfficiënt die de verhouding weerspiegelt van de door de verzekeringsmaatschappijen in euro gestorte globale som tot de door de Studiecommissie in BEF berekende niet uitbetaalde polissen.

De praktische toepassing van het “agreement” is niet onverdeeld vlot verlopen. Het opvragen van specifieke informatie bij de ICHEIC, telkens wanneer de aanvrager melding maakte van een gelijklopende demarche bij deze instelling, kreeg weinig respons. De Commissie besloot daarom, om de aanvragers niet in het ongewisse te laten, de aanvragen te behandelen op basis van de eigen archieven en in de notificatie te beloven de resultaten van het ICHEIC-onderzoek later te zullen mededelen.

Slechts één enkele aanvraag, die volgens de ICHEIC onder toepassing viel van de Belgische wet, werd ambtshalve aan de Commissie overgemaakt; het dossier werd behandeld in vergadering van 23 augustus 2004 en leidde tot schadeloosstelling.

Daarentegen werden dan wel, zoals reeds gezegd, toen de werkzaamheden van de ICHEIC hun einde naderden, in augustus 2006 in totaal 954 aanvragen in hun geheel aan de Commissie voor bevoegdheid voorgelegd. De Commissie heeft iedere “ICHEIC”-aanvrager, ongeacht of hij al dan niet ook een dossier bij de Commissie had, individueel geïnformeerd over het resultaat van het op het dubbele vlak van de Commissie en van de ICHEIC gevoerde onderzoek.

c) De schadeloosstelling

c.1. De algemene benadering

De Studiecommissie kon vaststellen dat de archieven van de verzekeringsmaatschappijen over het algemeen goed bewaard waren gebleven. Dit vergemakkelijkte de identificatie van de niet uitbetaalde polissen en verzekerde kapitalen.

De schadeloosstelling gebeurde op basis van het geïdentificeerd bedrag met toepassing van een coëfficiënt van actualisering die op 37 werd vastgelegd. Deze coëfficiënt,

die niet door het bij koninklijk besluit van 2 augustus 2002 goedgekeurde protocol werd bepaald, werd afgeleid uit de verhouding tussen de door de Studiecommissie geschatte totale spoliatie (10.922.000 BEF) en de door de verzekeringsmaatschappijen aanvaarde forfaitaire som van 10 miljoen euro.

In zeer uitzonderlijke gevallen, wanneer de polis niet kon worden geïdentificeerd, maar alle elementen in het dossier duidelijk op spoliatie wezen, werd de schadeloosstelling toegekend op basis van het rekenkundig gemiddelde van de op 31 december 1939 gedekte kapitalen, zoals dat door de Studiecommissie werd berekend. Geactualiseerd, gaat het om een bedrag van 24.868 euro.

De Commissie is er daarenboven van uitgegaan dat een gereduceerd kapitaal, door het feit dat de verzekeringnemer in deportatie omkwam en derhalve alle premies niet konden betaald worden, een element van aan de jodenvervolgung toe te schrijven spoliatie inhoudt: in overleg met de betrokken verzekeringsmaatschappij deed zij het verschil berekenen tussen het verzekerd kapitaal en de gereduceerde waarde en stelde het resultaat, geactualiseerd aan coëfficiënt 37, schadeloos.

c.2. De ICHEIC-dossiers

De door de ICHEIC voorgelegde dossiers werden volgens dezelfde principes behandeld, ook wanneer de polis alleen door ICHEIC en niet de eigen databank geïdentificeerd werd.

De ontvankelijkheid van de aanvragen moest wel worden getoetst aan de bepalingen van de Belgische wet. De Commissie diende zich derhalve te beperken tot de 3de graad van verwantschap als criterium van ontvankelijkheid van de aanvraag.

In billijkheid en in de geest van het protocol “verzekeringen” bij het koninklijk besluit van 2 augustus 2002, aanvaardde zij daarentegen zonder onderscheid van datum de aanvragen die langs de ICHEIC werden ingeleid.

Juridisch gezien kan dit laatste marginaal lijken. Wegens de vervlechting van de ICHEIC-werking en deze van de Commissie en de verwarring die daardoor in de geest van de rechthebbenden ontstond, ware het niet redelijk geweest de schadeloosstelling van een *positief geïdentificeerde* polis te weigeren, wetende dat de rechthebben-

de nadien geen enkel verhaal meer tegenover de betrokken maatschappij kon doen gelden. De wet van 20 december 2001 is op dat punt formeel.

4.8. DE SCHADELOOSSTELLING IN DE SECTOR VAN ONROERENDE BEZITTINGEN

a) De spoliatie

De sector van het joodse vastgoed ontsnapte niet aan de aandacht van de bezetter. De pogingen tot systematische verkoop zijn echter in deze sector, wegens de houding van het Belgisch Gerecht, mislukt.

De verplichte aangifte van het grondbezit van joodse ondernemingen bij verordening van 28 oktober 1940 vormde een eerste aanzet. Een tweede verordening, deze van 31 mei 1941, legde de verplichting op *alle* onroerend goed en rechten op onroerend goed in het bezit van Joden of van joodse ondernemingen bij de “Dienst voor Aangifte van joodse goederen” aan te melden. Er volgden ongeveer 3.000 aangiften.

Nog in 1941 werd een verdere stap gezet. Het joodse onroerend goed werd onder het beheer geplaatst van de “Verwaltung des Jüdischen Grundbesitzes in Belgien” (“VJGB”), althans voor alles wat niet in de stad en in de provincie Antwerpen gelegen was. Voor deze provincie en stad werden door het militair bestuur vier beheerders aangesteld: Hütteman, Wäser, Voigt en Wauters.

De VJGB en de in Antwerpen aangestelde beheerders konden de leegstaande panden verhuren, huurgelden innen, betalingen doen voor onderhoud en belastingen, mits dat alles in een beheerrekening te verantwoorden.

Tot de verkoop overgaan in naam van de afwezige eigenaar konden zij evenwel niet, omdat het Belgisch Gerecht het de Belgische notarissen had verboden verkoopakten te homologeren die zonder tussenkomst van de eigenaar waren afgesloten.

De gedwongen verkopen die toch plaats vonden, gebeurden ingevolge het niet aflossen van een hypotheekschuld en in opdracht van een Belgische rechtbank, die vooraf een Belgische voorlopig beheerder had aangesteld.

De netto-opbrengst van deze verkopen moest in principe, bij toepassing van de Belgische wetgeving, bij de Deposito- en Consignatiekas worden gestort. In de praktijk werd zij soms, in opdracht van de bezetter, geblokkeerd bij een van de door de bezetter gecontroleerde roofofbanken (SFBD, Banque de Paris et des Pays-Bas, Continentale Bank ...).

b) De schadeloosstelling

De eventuele verkoop van onroerend goed tijdens de oorlogsjaren kon gemakkelijk bij de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie worden geïdentificeerd.

De notariële akte van verkoop, die de Commissie systematisch bij het bevoegde hypothekkantoor opvroeg, gaf uitsluitel over de omstandigheden van de verkoop, over de opbrengst ervan en over de in rekening gebrachte (hypothecaire of andere) schulden en kosten. Mocht dan blijken dat de netto-opbrengst van de verkoop na de oorlog niet werd opgevorderd, dan lag de schadeloosstelling voor de hand: het geïdentificeerde bedrag, geactualiseerd aan coëfficiënt 24,78.

Het onderzoek van de rekeningstukken van de VJGB door het Sekwester, geleid door de heer Hopchet, directeur bij het Bestuur van Registratie en Domeinen, wierp ook licht op de door de bezetter geïnde huuroopbrengsten. Op de rekening van de VJGB bij de Continentale Bank bleek bij de bevrijding onvoldoende provisie om alle geïdentificeerde saldi van huurrekeningen volledig uit te betalen, zodat Hopchet slechts 65% ervan kon vergoeden.

Bij de identificatie van een “Hopchetrekening” heeft de Commissie naar gelang het geval het volledige bedrag schadeloos gesteld of de ontbrekende 35% bijgepast: in de beide gevallen werd het verschuldigde geactualiseerd aan coëfficiënt 24,78.

In Antwerpen, waar de Rechtbank van Eerste Aanleg in september 1944 drie advocaten belastte met het onder beheer nemen van de zaken Hütteman en konsoorten, verliep het identificeren van de beheerrekeningen heel wat moeilijker.

In tal van gevallen immers kon de beheerrekening niet meer worden geïdentificeerd,

alhoewel duidelijk bleek dat het pand onder Duits beheer had gestaan en werd verhuurd. De Commissie is dan in billijkheid overgegaan tot de forfaitaire berekening van de schadeloosstelling op basis van de gemiddelde in Antwerpen onder Duits beheer geïnde huurgeleden, namelijk 345 BEF per maand en per pand.

Zo nodig, en bij gebrek aan een meer specifieke basis, werd dit forfaitaire bedrag ook toegepast voor de verhuur van onroerende goederen in de andere provincies.

4.9. DE SCHADELOOSSTELLING IN DE SECTOR CULTUURGOEDEREN

a) De spoliatie

Het is uit het eindverslag van de Studiecommissie bekend dat het Duits bezettingsbestuur en de nationaal-socialistische diensten een bijzondere belangstelling aan de dag legden voor cultuurgoederen (archieven, bibliotheken en kunstwerken) van de ideologische tegenstanders van het regime, van de Joden en vrijmetselaars in het bijzonder.

De gerichte roofactiviteiten begonnen al in de zomer van 1940. Vanaf juli van dat jaar, werd het operationeel commando *Einsatzstab Reichsleiter Rosenberg* (afgekort "ERR"), genoemd naar de partij-ideoloog en naaste medewerker van Hitler, ook in België actief.

De Studiecommissie kreeg pas in een latere fase twee medewerkers toegewezen die zich met de plundering van cultuurgoederen bezig hielden en zich specifiek toelieden op de roof waarvan de joodse bevolking het slachtoffer werd. Zij beperkte zich niet tot de activiteiten van de ERR, maar onderzocht ook de plundering door diverse andere Duitse diensten (*Brüsseler Treuhandgesellschaft*, *Sicherheitsdienst*, *Geheime Feldpolizei* *Devisenschutz-kommando*) en de Duitse handelaars en verzamelaars, zoals H. Göring, die op de Belgische kunstmarkt tijdens de Tweede Wereldoorlog verschenen.

Een deel van de in beslag genomen cultuurgoederen werd afgevoerd en kwam in depots in Duitsland en Oostenrijk terecht; na de bevrijding werd een gedeelte daarvan

naar Polen en de USSR overgebracht. Een deel kwam terecht op de kunstmarkt die tijdens de oorlogsjaren bloeide. Een derde deel werd na de bevrijding in de Brusselse en Antwerpse depots teruggevonden.

b. Restitutie en schadeloosstelling

Na de oorlog werden, hoofdzakelijk uit Duitsland en Oostenrijk, een aantal cultuurgoederen gerecupereerd. De op 16 november 1944 opgerichte Dienst Economische Recuperatie (D.E.R.) speelde daarbij een leidende rol. Dezelfde dienst trachtte ook de gespolieerde cultuurgoederen in de Belgische depots te identificeren, maar stuitte daarbij op tal van praktische moeilijkheden (cf. eindverslag Studiecommissie, pp. 242 en volgende).

In een beperkt aantal gevallen konden cultuurgoederen, meer bepaald schilderijen en boeken, aan de rechtmatige eigenaars worden gerestitueerd. In tal van gevallen zagen de beroofde joodse families geen cultuurgoederen gerestitueerd, bij gebrek aan communicatie tussen de DER en de eigenaars en bij ontstentenis van gegevens tot identificatie. Een gedeelte van de cultuurgoederen werd in bewaring gegeven aan Belgische culturele instellingen, maar het grootste deel werd door de Dienst Economische Recuperatie en het Bestuur van Registratie en Domeinen in veilingen ten voordele van de Schatkist verkocht. De waardevolste historische meubels, kunstvoorwerpen en schilderijen werden verkocht in het Paleis voor Schone Kunsten te Brussel (1948-1954).

De Commissie heeft zich bij het onderzoek van de aanvragen die betrekking hadden of konden hebben op verdwenen cultuurgoederen gebaseerd op de deskundigheid die haar permanent werd bijgebracht door de cel "Restitutie van geroofde Joodse Cultuurgoederen" van de POD Federaal Wetenschapsbeleid. Op basis van gegevens verstrekt door de aanvragers en een historisch heronderzoek van Duitse en Belgische bronnen werden een 160-tal rapporten opgesteld m.b.t. verdwenen cultuurgoederen waarbij eveneens voor zover nuttig advies werd verstrekt m.b.t. schadeloosstelling in andere domeinen (inboedel, voertuigen ...)

De Commissie kon, op grond van de voorgelegde omstandige verslagen, identificeren wat ten voordele van de Schatkist werd te gelde gemaakt en welke toenmalige

waarde aan de verkochte objecten diende te worden toegeschreven. De schadeloosstelling gebeurde op basis van de geïdentificeerde of geëvalueerde waarde, geactualiseerd aan coëfficiënt 24,78.

Gezien de activiteiten van nationale commissies in Europa en Noord-Amerika en de internationale ontwikkeling in de schoot van de UNESCO, waarbij internationale richtlijnen tot restitutie tussen Staten m.b.t. cultuurgoederen verdwenen tijdens de Tweede Wereldoorlog in onderhandeling zijn, wordt een onderzoek naar de uit België verdwenen cultuurgoederen verdergezet door de POD Federaal Wetenschapsbeleid (http://www.belspo.be/belspo/home/port_nl.stm).

Eveneens zal een adequate afhandeling worden onderzocht waarbij alle betrokken instanties worden geraadpleegd. Dit geldt op de eerste plaats voor het gedeelte van cultuurgoederen die na de oorlog onder het beheer van de Belgische culturele instellingen werden geplaatst en die deel uitmaken van de federale wetenschappelijke instellingen.

4.10. DE MEDEWERKING VAN DE COMMISSIE AAN DIVERSE INITIATIEVEN

a) *De Studiecommissie had er in haar eindverslag op gewezen dat meerdere financiële instellingen nog in het bezit waren van **verzegelde omslagen** die de inhoud bevatten van kluizen gehuurd door als “joods” geïdentificeerde personen.*

Soms werd van de inhoud van deze kluizen een inventaris opgesteld; in meerdere andere gevallen helemaal niet. Voor zover deze inhoud een bepaalde waarde had, bleef zij in vele gevallen onbekend. De Studiecommissie betrok nochtans deze bezittingen in de extrapolatie die leidde tot de berekening van de totale spoliatie in de banksector.

Dit aspect van zaken kwam ter sprake bij de besprekingen tussen de banksector en de joodse gemeenschap met het oog op het afsluiten van het protocol over de schadeloosstelling. Er werd uiteindelijk een akkoord bereikt waarbij de banken er zich toe verbonden de geïdentificeerde verzegelde omslagen aan de Minister van Financiën over te maken, mits vermindering met 700.000 euro van het door de banken te storten bedrag.

Het secretariaat van de Commissie heeft zijn medewerking verleend aan de identificatie van de rechthebbenden. Op 17 december 2002 kon de Minister van Financiën persoonlijk reeds enkele omslagen overhandigen.

Wat de F.O.D. Financiën niet bij machte was te restitueren, werd aan de “Stichting van het Jodendom van België” overgedragen. De Stichting heeft er zich toe verplicht aan de rechthebbenden, die zich nadien nog zouden kenbaar maken, te overhandigen wat hen toekomt.

b) De “reliëken” bij de Dienst Oorlogsslachtoffers

De Studiecommissie stelde vast dat de Dienst Oorlogsslachtoffers nog steeds documenten en voorwerpen (“reliëken”) bewaarde die in de Dossin-kazerne van gedepoteerde personen werden afgenomen en sedertdien niet werden gerestitueerd.

Zoals de Studiecommissie in haar eindverslag voorstelde, werd een samenwerking tot stand gebracht tussen de Dienst Oorlogsslachtoffers, de Commissie en het Museum van Deportatie en Verzet te Mechelen met de bedoeling zoveel mogelijk nog deze documenten en persoonlijke herinneringen aan de families terug te bezorgen.

De overeenkomst die begin 2003 werd afgesloten houdt in dat:

- de Dienst Oorlogsslachtoffers de documenten die hij nog in bewaring heeft ter beschikking stelt van het Museum van Deportatie en Verzet;
- het secretariaat van de Commissie bij het onderzoek van de aanvragen systematisch naziet of nog documenten in verband met de gedepoteerde personen in kwestie dienen te worden terugbezorgd;
- in bevestigend geval zowel de betrokkenen als het Museum, bij de notificatie van de Commissie-beslissing, daarover worden ingelicht, waarna het Museum de betrokkenen contacteert.

Deze samenwerking heeft toegelaten in 224 gevallen aan de belanghebbenden hun familieherinneringen terug te bezorgen.

c) Het project “Solidariteit 3.000” van de Stichting van het Jodendom van België

Het project “Solidariteit 3.000” heeft tot doel aan de persoon die daartoe bij de Stichting een aanvraag indient *een persoonlijke schadeloosstelling* van ten minste 3.000 euro te garanderen.

Voor zover de aanvrager reeds persoonlijk bepaalde bedragen als schadeloosstelling voor de *spoliatie van materiële goederen* ontving

- hetzij bij beslissing van de Commissie,
- hetzij in het kader van de Duitse herstelwetgeving

wordt de tot 3.000 euro per persoon begrensde tussenkomst van de Stichting met deze sommen verminderd. De Stichting past in die gevallen het verschil bij.

De Stichting houdt bij dit alles geen rekening met de pensioenen, renten en gelijkwaardige voordelen die – op welke basis ook – werden toegekend voor onder meer geleden morele schade, voor gevangenzetting, het dragen van de Davidster, het verlies aan studiemogelijkheid. Zij hebben geen invloed op de uitvoering van het project “Solidariteit 3.000”

De aanvrager moet aantonen dat hij persoonlijk gedurende de oorlogsjaren – zijn leeftijd in die periode heeft geen belang – in België onder de toepassing viel van de anti-joodse verordeningen en praktijken van de bezetter.

Om de operatie “Solidariteit 3.000” financieel binnen een redelijke termijn mogelijk te maken, werd bij koninklijk besluit van 21 december 2006 een bedrag van ruim 12 miljoen euro ten voordele van de Stichting afgeboekt van de bij de Nationale Bank geopende bijzondere rekening (artikel 10, derde lid, van de wet van 20 december 2001).

De medewerking van de Commissie aan het project bleef vrij beperkt. Het secretariaat verbond zich ertoe op de naamlijsten, die voor nazicht door de Stichting werden voorgelegd, aan te stippen welke personen bij de Commissie een aanvraag hadden ingediend en preciseerde, in bevestigend geval, of de aanvraag (aanvragen) reeds werd(en) behandeld.

In geen geval gaf de Commissie aan de Stichting kennis van de beslissing, noch van

enig ander persoonlijk of zakelijk element van de aanvraag. De aanvrager diende zelf de Stichting kopie te doen geworden van de door de Commissie genotificeerde beslissing(en), eventueel aan de Stichting geschreven volmacht te geven om deze bij de Commissie in kopie op te vragen.

5. De betwistingen voor de Raad van State

INLEIDING

Een niet te verwaarlozen aspect van de werkzaamheden van de Commissie vormen de beroepen die de aanvragers hebben ingediend bij de Raad van State². Het is derhalve aangewezen een algemeen beeld hiervan weer te geven.

Bij de oprichting van de Commissie wordt in de Memorie van Toelichting³ vermeld dat de Commissie voor de schadeloosstelling van “puur administratieve aard” is. Een arrest⁴ van de Raad van State heeft dit administratieve karakter van de Commissie bevestigd. Hieruit vloeit voort dat de beslissingen van de Commissie het voorwerp kunnen uitmaken van een beroep bij de Raad van State. In navolging van artikel 14, § 1, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State van 12 januari 1973, kan de afdeling administratie uitspraak doen over “beroepen tot nietigverklaring wegens overtreding van hetzij substantiële, hetzij op straffe van nietigheid voorgeschreven vormen, overschrijding of afwending van macht”, die eventueel tegen beslissingen van de Commissie ingesteld worden.

Deze mogelijkheid tot het instellen van een beroep bij de Raad van State is onlosmakelijk verbonden met de zogenaamde openbaarheid van bestuur. Ter bescherming van de burger tegen het optreden van een/het bestuur heeft de federale wetgever o.a. het recht op openbaarheid van bestuur verder uitgewerkt in de wet van 11 april 1994⁵. Een beslissing van de Commissie waarbij een schadeloosstelling wordt toegekend of afgewezen, betreft een zogenaamde administratieve handeling met individuele strek-

king uitgaande van een federale administratieve overheid. Ingevolge artikel 2, 4°, van de wet van 11 april 1994 dient het document waarmee deze beslissing wordt meegegeeld aan de aanvrager/bestuurde, de eventuele beroepsmogelijkheden, de instanties bij wie het beroep moet worden ingesteld en de geldende vormen en termijnen te vermelden. De Commissie heeft, in overeenstemming met deze bepaling, op een systematische wijze de beroepsmogelijkheid bij de Raad van State en de modaliteiten van zo een beroep opgenomen in de notificaties van de definitieve beslissingen van de Commissie.

Een aantal aanvragers heeft van deze mogelijkheid gebruik gemaakt en de Commissie heeft d.d. 31 december 2007, 22 beroepen bij de Raad van State genoteerd.

VOORWERP VAN BETWISTING: EEN OVERZICHT

Het doel van deze bijdrage is niet om een gedetailleerde of allesomvattende beschrijving te geven van de dossiers die aan de Raad van State werden voorgelegd.

In deze bijdrage zal een overzicht worden gegeven van de voornaamste of meest opmerkelijke argumenten of vaststellingen.

Het hoeft verder geen betoog dat de onderstaande elementen worden aangevoerd in het kader van een beroep tot nietigverklaring *wegens overtreding van hetzij substantiële, hetzij op straffe van nietigheid voorgeschreven vormen, overschrijding of afwending van macht* (cf. art. 14 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State van 12 januari 1973, B.S. 21.03.1973).

- **De (forfaitaire) schadeloosstelling**

De Commissie heeft er voor geopteerd om de wet op een brede wijze te interpreteren en op basis van artikel 8, § 2 over te gaan tot het toekennen van forfaitaire schadeloosstellingen indien de spoliatie op voldoende wijze kan worden vastgesteld maar er geen spoor is van deze goederen in de zin van artikel 6. Er dient te worden vastgesteld dat voornamelijk deze forfaitaire schadeloosstellingen het voorwerp uitmaken van betwisting. Ook het al dan niet actualiseren van de betrokken bedragen geeft aan-

² Onder deze beroepen bevindt zich een beperkt aantal verzoeken tot schorsing, het leeuwendeel bestaat uit beroepen tot nietigverklaring. Volledigheidshalve dient te worden opgemerkt dat er eveneens een zaak hangende is bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Verviers met betrekking tot de betaling van de schadeloosstelling na overlijden van de aanvrager. Dit valt buiten het kader van deze bijdrage maar moet evenwel vermeld worden.

³ Wetsontwerp betreffende de schadeloosstelling van de leden van de Joodse Gemeenschap van België voor hun goederen die werden geplunderd of achtergelaten tijdens de oorlog 1940-1945; Kamer, doc 50, 1379/001, 3 augustus 2001.

⁴ R.v.St., 3 november 2004, nr. 136.960.

⁵ Wet van 11 april 1994 betreffende de openbaarheid van bestuur, B.S. 30.06.1994.

leiding tot discussie. In deze context kan vermeld worden dat in een beroep tot nietigverklaring een beslissing van de Commissie wordt aangevochten omwille van het niet actualiseren van een bedrag dat werd toegekend ter schadeloosstelling van een bij een hoger Duits politieambtenaar ingeleverd geldbedrag.

Zo wordt het principe van het toekennen van een forfaitaire schadeloosstelling op zich bestreden. Volgens de betrokken aanvragers zou de mogelijkheid van een forfaitair bedrag uitdrukkelijk uitgesloten zijn door de wetgever en geeft de Commissie aan artikel 8, § 2 een draagwijdte en interpretatie die niet werd voorzien en evenmin gerechtvaardigd kan worden.

De verschillende bedragen, en voornamelijk de schadeloosstelling voor de handels- of diamantvoorraden (1.500 € of 2.500 €), deze voor de juwelen en persoonlijke bezittingen (400 €) en de meubels (7.000 €) worden eveneens aangevochten. De overige forfaitaire schadeloosstellingen komen niet of in veel mindere mate aan bod. Er wordt gesteld dat deze bedragen onvoldoende zijn en niet overeenkomen met de werkelijke spoliatie van de betrokken personen.

Een laatste aspect van de betwisting van de forfaitaire schadeloosstelling treft in het bijzonder de schadeloosstelling die wordt toegekend voor de handelsvoorraad. Er wordt namelijk gesteld dat de schadeloosstelling te beperkt is door enkel de handelsvoorraad te dekken. De partijen pleiten voor een ruime interpretatie van de spoliatie van een handelsfonds, namelijk dat de forfaitaire schadeloosstelling tevens de spoliatie van machines, verlies van cliënteel en dergelijke moet vergoeden. De schadeloosstelling die door de Commissie wordt toegekend voor de handelsvoorraad wordt door de betrokken partijen dan ook als ontoereikend gekwalificeerd en er wordt de Commissie verweten een manifeste beoordelingsfout te begaan door een forfaitaire schadeloosstelling toe te kennen die “slechts” 1.500 € bedraagt.

• De motivering

De Commissie maakt haar beslissing aan de aanvragers bekend door het toesturen van de notificatie van de definitieve beslissing met in bijlage de nota van 4 november 2004. Deze “nota toegevoegd aan de notificatie” maakt integraal deel uit van de notificatie en licht de draagwijdte van artikel 8, § 2, van de wet toe. In deze nota worden

tevens de forfaitaire bedragen, toegekend voor de spoliatie van de inboedel, de persoonlijke bezittingen en de handelszaak, uitgelegd.

Ingevolge de wet van 29 juli 1991⁶ dient elke beslissing van een administratieve overheid uitdrukkelijk gemotiveerd te worden. Artikel 3 van deze wet vereist dat de motivering de feitelijke en juridische overwegingen vermeldt die aan de basis liggen van de beslissing en de motivering dient eveneens afdoende te zijn.

De ingeroepen schending van de motiveringsplicht wordt vaak gekoppeld aan de forfaitaire schadeloosstelling. Volgens de betrokken partijen motiveert de Commissie onvoldoende de beslissing waarin een forfaitair bedrag wordt toegekend. Er wordt eveneens aangevoerd dat de nota die aan de beslissing wordt toegevoegd, geen voldoende motivatie is en zelfs illegaal is want tegenstrijdig met artikel 6 van de wet van 20 december 2001. Volgens de aanvragers heeft de Commissie niet de bevoegdheid om een “intern reglement” vast te stellen. In deze context kan eveneens vermeld worden dat aan de Commissie wordt verweten niet tot een onderzoek “van geval per geval” te zijn overgegaan.

Volgens de verzoekende partijen laat de notificatie van de Commissie niet toe om de correcte en volledige motivatie van de beslissing te kennen. Zo wordt er onder andere vermeld dat wat betreft de aspecten van de aanvraag waarvoor geen schadeloosstelling wordt toegekend – omdat er bijvoorbeeld reeds een schadevergoeding in het kader van de Duitse herstellwetgeving was toegekend – een “bijzondere” motivering ontbreekt in de notificatie.

Er wordt tevens gesteld dat de Commissie haar bevoegdheden te buiten gaat omdat er nergens in de notificatie van de beslissing wordt uiteengezet welke de zogenaamde “onbillijkheden van overwegende aard” zijn (cf. art. 8, § 2, van de wet).

• De algemene rechtsprincipes en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur

De Raad van State toetst het optreden van een administratie aan de algemene rechtsprincipes en de zogenaamde algemene beginselen van behoorlijk bestuur. De aanvra-

⁶ Wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen, B.S. 12.09.1991.

gers voeren vaak de schending aan van één of meer beginselen van behoorlijk bestuur. Deze uiteenzetting beperkt zich tot de twee meest ingeroepen beginselen⁷.

Zo wordt er verschillende malen de schending van de hoorplicht ingeroepen. Volgens de verzoekers diende de Commissie alvorens een beslissing te treffen, de aanvragers te horen. Het feit dat de wet deze hoorplicht niet uitdrukkelijk heeft georganiseerd, zou volgens hen hieraan geen afbreuk doen.

Een ander vaak ingeroepen beginsel heeft betrekking op het onderzoek (het aangevoerde gebrek aan onderzoek of het ontbreken van bewijs dat de nodige stappen werden gezet) of de uitvoering van de beslissing van de Commissie, namelijk het zorgvuldigheidsbeginsel. De verzoekers stellen dat de Commissie het onderzoek en/of de uitvoering van de beslissing op een onzorgvuldige wijze heeft gedaan.

• Interpretatie van de wet door de Commissie en haar werkwijze

De toepassing van de wet door de Commissie is reeds gedeeltelijk aan bod gekomen bij de bespreking van de (forfaitaire) schadeloosstelling. Er zijn evenwel andere aspecten die een verdere toelichting verdienen.

Zo wordt er door een van de aanvragers gesteld dat de Commissie haar missie, toegerekend in artikel 2, op een foutieve wijze heeft uitgevoerd. Deze missie bestaat essentieel in het toekennen van een schadeloosstelling voor goederen die werden geplunderd of achtergelaten. Volgens de verzoekende partij schiet de Commissie in haar taak tekort door een schadeloosstelling toe te kennen die de actualisering inhoudt van een bedrag (d.i. de opbrengst van de verkoop van de handelsvoorraad) dat zich op een geblokkeerde rekening bevond bij de “Société française de Banque et de Dépôts”. Er wordt geargumenteed dat het betrokken bedrag het gevolg is van een actie die beantwoordt aan de definitie van afpersing (art. 470 van het Strafwetboek). De Commissie baseert, volgens dit betoog, haar beslissing dus op een nietige akte.

Deze redenering hangt nauw samen met het verwijt dat de Commissie om schadeloosstellingen te berekenen en toe te kennen, verwijst naar de (vereffening)maat-

⁷ Andere beginselen zoals de rechten van verdediging, het gelijkheidsbeginsel en het proportionaliteitsbeginsel worden eveneens aangehaald

regelen die tijdens de oorlog genomen werden door de bezettende overheid.

De notie “restitutie” zoals deze wordt gehanteerd en toegepast door de Commissie wordt eveneens betwist. In deze context wordt er door verschillende partijen, ter vergelijking, een overzicht gegeven van de initiatieven van andere landen met betrekking tot de schadeloosstelling van de leden van de Joodse Gemeenschap.

Tot slot kan er vermeld worden dat de procedure en de werkingsregels van de Commissie worden aangevochten omwille van hun vermeende illegaliteit. Zo wordt ook het gebruik der talen van de Commissie bij het onderzoek en de behandeling van een bepaald dossier betwist.

• (On)grondwettelijkheid van de wet

Tijdens de procedure voor de Raad van State hebben 2 verschillende partijen het verzoek geformuleerd opdat een prejudiciële vraag gesteld wordt aan het Arbitragehof, sinds mei 2007 het Grondwettelijk Hof. Het Grondwettelijk Hof heeft als bevoegdheid de toetsing van wetten, decreten en ordonnanties aan Titel II van de Grondwet, evenals aan de artikelen 170 en 172 en 191 van de Grondwet.

De eerste prejudiciële vraag betreft de conformiteit van art. 6, § 3, van de wet van 20 december 2001 met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. Artikel 6, § 3 bepaalt welke rechthebbenden een aanvraag mogen indienen wanneer de gespolieerde persoon zelf overleden is. De aanvrager meent dat er een discriminatie bestaat door aangebouwde erfgenamen uit te sluiten als wettige aanvragers⁸.

De tweede prejudiciële vraag heeft eveneens betrekking op de schending van het gelijkheidsbeginsel en het non-discriminatiebeginsel. De verzoekende partij wenst dat het Grondwettelijk Hof zich buigt over het vraagstuk van de verenigbaarheid van artikel 6 in combinatie met artikel 13 van de wet van 20 december 2001 en de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. De aanvrager meent dat de combinatie van bovenvermelde artikelen van de wet van 20 december 2001, twee soorten slachtoffers creëert waarbij één van de categorieën niet onderzocht kan worden door de Commissie aan-

⁸ De Raad van State heeft beslist dat de prejudiciële vraag niet gesteld kan worden aan het Grondwettelijk Hof aangezien het een nieuw middel betrof. R.v.St., 6 juni 2007, nr. 171.881.

gezien het handelingen betreffen van de Belgische overheid in die periode en niet de Duitse overheid zoals bepaald in de wet⁹.

HET OORDEEL VAN DE RAAD VAN STATE

De Raad van State heeft zich reeds enkele malen uitgesproken over de beroepen die werden ingediend tegen beslissingen van de Commissie. In een aantal gevallen heeft de Raad van State, met in achtneming van het advies van de Auditeur de afstand van geding uitgesproken¹⁰.

Voor enkele annulatieberoepen heeft de Raad van State zich ook over de grond van de zaak uitgesproken. Deze arresten van de Raad van State zijn van groot belang voor de Commissie en dienen dan ook aan bod te komen in deze bijdrage.

De Raad van State heeft in 2004 de administratieve aard van de Commissie bevestigd. In het hiernavolgende overzicht wordt een samenvatting gegeven van de verschillende arresten¹¹.

De Raad van State heeft voor de eerste maal in 2006 beslist en vervolgens bevestigd dat de Commissie een *gedragslijn* mag uitstippelen waarvan slechts wordt afgeweken indien de bijzondere omstandigheden van een dossier dit rechtvaardigen. Volgens de Raad van State is dit des te meer toegestaan gelet op het in tijd beperkte mandaat van de Commissie en de grote hoeveelheid aanvragen die behandeld moeten worden. Het gebruik van deze gedragslijn sluit een onderzoek van dossier tot dossier niet uit¹².

Bovendien erkent de Raad van State de mogelijkheid tot het toekennen van een forfaitaire schadeloosstelling op basis van artikel 8, § 2 van de wet. De opmerkingen in de voorbereidende werken doen hieraan geen afbreuk. De Raad van State is van oordeel dat de Commissie in bijzondere omstandigheden rekening mag houden met on-

billijkheden die voortvloeien uit de toepassing van artikel 6. Het is dan ook op basis van artikel 8, § 2 dat, bij gebrek aan bewijselementen die toelaten de spoliatie te bepalen op *het tijdstip waarop zij plaats vond*, de Commissie uit billijkheidsoverwegingen een forfaitaire schadeloosstelling mag toekennen¹³. De Raad van State heeft zich in het bijzonder uitgesproken over de schadeloosstelling die wordt toegekend voor de spoliatie van de handelszaken. Volgens de Raad van State behoort het tot de *beoordelingsbevoegdheid van de Commissie* om te oordelen dat de forfaitaire schadeloosstelling van 1.500 € een billijke schadeloosstelling vormt voor de handelszaken en komt het eveneens de Commissie toe om te bepalen dat dit bedrag wordt uitgelegd in de aan de notificatie toegevoegde mededeling. De Raad van State mag zich dan ook niet in de plaats van de Commissie stellen¹⁴.

De Raad van State volgt de Commissie eveneens voor wat de interpretatie van de term “goederen” in de zin van artikel 6 van de wet betreft. De Raad van State heeft meer bepaald beslist dat men hieronder de goederen en financiële tegoeden dient te verstaan die werden geïdentificeerd en niet gerestitueerd. De Commissie baseert zich dus op de betrokken bedragen om de schadeloosstelling te berekenen. Het zijn ook deze bedragen die geactualiseerd worden. De Raad van State besluit dan ook dat de Commissie geen schending van artikel 6 van de wet begaat door niet alle elementen van een handelsfonds in de forfaitaire schadeloosstelling te betrekken. De Commissie kan in billijkheid, door toepassing van artikel 8, § 2 een forfaitaire schadeloosstelling toekennen¹⁵.

Tot slot dient vermeld te worden dat de Raad van State zich uitdrukkelijk heeft uitgesproken over de motivatie van de beslissingen of het vernoemde gebrek hieraan. Er wordt aanvaard dat de beslissingen van de Commissie beknopt gemotiveerd worden maar deze motivatie dient wel duidelijk en volledig te zijn. De Raad van State acht dat de verwijzing naar de aan de beslissing bijgevoegde mededeling een voldoende motivering vormt¹⁶. De Commissie dient dus, op de voorgaande wijze, te antwoorden op de elementen die de aanvragers hebben aangebracht. Het ontbreken hiervan vormt een schending van de formele motiveringsplicht¹⁷.

⁹ Deze zaak is nog hangende.

¹⁰ Toepassing van artikel 14quater, § 1, van het Besluit van de Regent van 23 augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de Raad van State en art. 21 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State van 12 januari 1973, B.S. 21.03.1973.

¹¹ Supra: Inleiding pag. 64

¹² R.v.St., 25 april 2006, nr. 157.921; R.v.St., 6 juni 2007, nr. 171.882.

¹³ R.v.St., 25 april 2006, nr. 157.921; R.v.St., 6 juni 2007, nr. 171.882; R.v.St., 2 juli 2007, nr. 173.076.

¹⁴ R.v.St., 6 juni 2007, nr. 171.882; R.v.St., 2 juli 2007, nr. 173.076.

¹⁵ R.v.St., 2 juli 2007, nr. 173.076

¹⁶ R.v.St., 25 april 2006, nr. 157.921

¹⁷ R.v.St., 2 juli 2007, nr. 173.076

OPVOLGING VAN DE DOSSIERS BIJ DE RAAD VAN STATE NA 31 DECEMBER 2007

Op 31 december 2007 viel het doek over de werkzaamheden van de Commissie en haar secretariaat. Ten minste wat het onderzoek en de behandeling van de verschillende aanvragen betreft. Op 31 december 2007 zijn namelijk niet alle zaken beslecht door de Raad van State.

De vraag kan dan ook gesteld worden welke personen of instanties deze opvolging zullen verzekeren.

Naar aanleiding van het advies van de Raad van State bij het voorontwerp van wet tot wijziging van de wet van 20 december 2001, is het mandaat van de Commissie verlengd tot het ogenblik waarop alle aanvragen waarvoor beroep werd ingesteld bij de Raad van State behandeld zullen zijn. De afdeling wetgeving van de Raad van State acht het noodzakelijk dat de Commissie zelf alle aanvragen behandelt die het voorwerp uitmaken van een procedure bij de Raad van State. Dit met het oog op de eerbiediging van het beginsel van gelijkheid en non-discriminatie.

De wet van 20 december 2001 is dan ook in die zin gewijzigd¹⁸ en waarborgt aan de aanvragers een behandeling door de Commissie die eenzelfde samenstelling geniet zoals voorzien in artikel 3 van de betrokken wet¹⁹.

¹⁸ Wet van 20 juli 2006 tot wijziging van de wet van 20 december 2001 betreffende de schadeloosstelling van de leden van de Joodse Gemeenschap van België voor hun goederen die werden geplunderd of achtergelaten tijdens de oorlog 1940-1945, B.S. 27.07.2006.

¹⁹ Art. 3 van de wet van 20 december 2001: De Commissie is samengesteld uit vijf ambtenaren of op rust gesteld ambtenaren en twee vertegenwoordigers van de Joodse Gemeenschap van België met raadgevende stem.

BESLUIT

Dit eindrapport is bijgewerkt tot en met 31 december 2007.

Zoals is gebleken, werd voornamelijk de toekenning van de forfaitaire schadeloosstellingen betwist. Dit kan evenwel paradoxaal lijken aangezien dit systeem heeft toegelaten om een schadeloosstelling toe te kennen waar er in de strikte zin van de wet geen mogelijkheid toe bestond... De Commissie heeft steeds geoordeeld dat de toekenning van forfaitaire bedragen – bij ontegensprekelijke spoliatie, maar bij gebrek aan identificatie van goederen in de zin van artikel 6 van wet – de meest billijke en juridisch correcte oplossing is. De Raad van State heeft geoordeeld dat deze toewijzing van forfaitaire schadeloosstellingen tot de beoordelingsbevoegdheid van de Commissie behoort.

Afsluitend kan gesteld worden dat de Raad van State het bijzondere kader waarin de Commissie gedurende de voorbije jaren heeft gewerkt, heeft erkend. De missie van deze Commissie overstijgt duidelijk het “loutere administratieve” en er was dan ook nood aan een soepele benadering van de wettelijke bepalingen. De Raad van State heeft deze evenwichtsoefening begrepen door het beleid en de werkwijze van de Commissie te toetsen aan de verschillende juridische gronden en door tevens de context waarbinnen de Commissie haar opdracht heeft uitgevoerd in aanmerking te nemen. In de verschillende arresten wordt de werkwijze van de Commissie door de Raad van State bevestigd. De enkele rechtzettingen die werden aangebracht naar aanleiding van een arrest van de Raad van State hebben, zoals eerder gesteld, geen betrekking op het door de Commissie gevoerde beleid zelf.

Er zijn een aantal zaken die op 31 december 2007 nog niet door de Raad van State beslecht zijn.

De opvolging van deze dossiers zal dan ook door de Commissie zelf waargenomen worden, hierbij ondersteund door de diensten van de Kanselarij van de Eerste Minister.

6. Eindresultaat en besluit

De Commissie heeft het onderzoek van de in totaal 5.620 aanvragen binnen de laatst opgelegde termijn afgerond. Gegroepeerd per gespolieerde persoon of gezin, herleiden deze aanvragen zich tot 5.210 afgesloten dossiers en een globale schadeloosstelling van 35,2 miljoen euro.

De wet van 20 december 2001 heeft terecht twee vertegenwoordigers van de Joodse Gemeenschap van België als leden met raadgevende stem in de Commissie doen opnemen: het was niet alleen een pluspunt voor de transparantie van de werking, maar leidde ook, door de kennis en ervaring van deze vertegenwoordigers, tot een betere besluitvorming.

De verstandhouding in de schoot van de Commissie is opmerkelijk gebleken. Het mag worden onderstreept dat de Commissie gedurende de gehele looptijd van het mandaat in een collegiale geest heeft samengewerkt en dat haar leden steeds hetzelfde doel nastreefden, met name de aanvragen met begrip en in billijkheid behandelen.

De professionele ondersteuning door een beperkt maar sterk gemotiveerd secretariaat was doorslaggevend. De Commissie wil dat zeer uitdrukkelijk vermelden. Zij is ervan bewust dat zij haar medewerkers meermaals onder druk heeft gesteld om binnen de opgelegde termijnen kwaliteitswerk te leveren. Het is met fierheid en dank dat zij de namen van de medewerkers in bijlage vermeldt.

Overigens kon de Commissie ook steeds rekenen op de ondersteuning door de F.O.D. Kanselarij van de Eerste Minister en op de medewerking, voor wat betreft de spoliatie van cultuurgoederen, van de cel “Restitutie van geroofde Joodse cultuurgoederen” bij de P.O.D Federaal Wetenschapsbeleid. Daarenboven kon de Commissie zich verheugen over de uitstekende samenwerking met onder meer de F.O.D. Financiën, met de Dienst Oorlogsslachtoffers, met het Studie- en Documentatie centrum Oorlog en hedendaagse Maatschappij (SOMA), met het Brusselse stadsarchief en

met het Algemeen Rijksarchief, voor wat betreft de toegang tot de archieven die onder hun respectieve bevoegdheid vallen.

Tenslotte vermeldt de Commissie uitstekende en veelvuldige contacten met onder meer het Joods Museum van België te Brussel, het Museum voor Deportatie en Verzet te Mechelen, de Stichting van het Jodendom van België, de Beurzen voor Diamanthatel te Antwerpen, de “Association des Originaires de Belgique en Israël”, het “Holocaust Claims Processing Office” en de “Hidden Child Foundation” te New York, het “Central Office for Holocaust Claims” in het Verenigd Koninkrijk (Middlesex) en het “Bundesamt für zentrale Dienste und offene Vermögensfragen” te Berlijn.

• • •

Het onderzoek van de aanvragen heeft in ruim 88% van de gevallen aanleiding gegeven tot schadeloosstelling.

Sommige aanvragen moesten worden afgewezen omdat zij niet voldeden aan de door de wet opgelegde voorwaarden van ontvankelijkheid wat de verblijfplaats van de gespolieerde persoon in België betreft op enig moment tijdens de periode van 10 mei 1940 tot 8 mei 1945 of wat de door de wet vereiste graad van verwantschap aangaat.

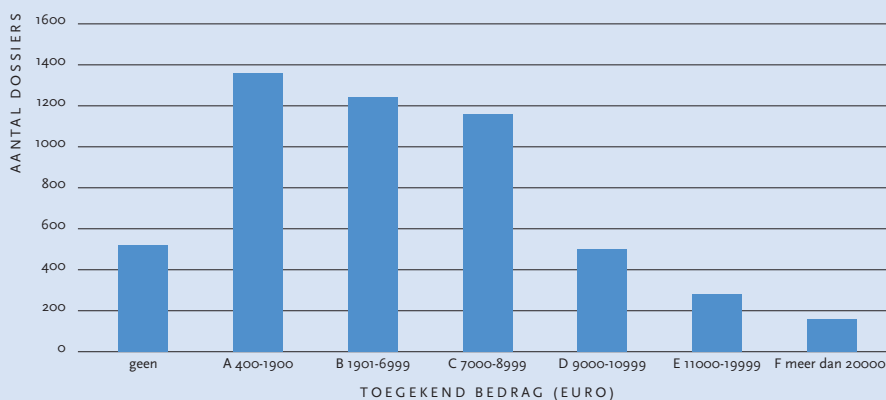
Andere aanvragen, volkomen rechtsgeldig ingediend, gaven geen aanleiding tot schadeloosstelling omdat, hetzij geen goederen konden worden geïdentificeerd waarvan de gespolieerde persoon bij toepassing van de antisemitische maatregelen werd beroofd, hetzij – in de meeste gevallen – omdat de gespolieerde bezittingen reeds werden vergoed of gerestitueerd.

In totaal gaat het hier over minder dan 12% van de aanvragen.

Het bedrag van de per dossier toegekende schadeloosstelling was zeer uiteenlopend. Het heeft weinig zin een gemiddelde te vermelden, daarvoor is de bandbreedte tussen het grote aantal bescheiden bedragen (tot 7.000 euro) en de hogere bedragen te breed. Het onderstaande weerspiegelt beter de realiteit.

BEDRAG TOEGEKEND (euro)	AANTAL SPOLIATIES
Geen bedrag toegekend	518
Tussen 400 en 1.900 euro	1.365
Tussen 1.901 en 6.999 euro	1.232
Tussen 7.000 en 8.999 euro	1.147
Tussen 9.000 en 10.999 euro	499
Tussen 11.000 en 19.999 euro	287
Meer dan 20.000 euro	162
TOTAAL AANTAL SPOLIATIES	5.210

PER SPOLIATIE-DOSSIER TOEGEKENE SCHADELOOSSTELLING

Het is wellicht ook nuttig te illustreren voor welke bestanddelen van de gespolieerde patrimonie de Commissie tot schadeloosstelling is overgegaan. De navolgende tabel volgt het schema van het hoofdstuk 4 (Spoliatie en schadeloosstelling: het beleid per sector) en geeft zowel het totaal aantal positieve beslissingen aan in ieder van de geïsoleerde sectoren als de in totaal per sector uitgekeerde bedragen.

Aard patrimonium- bestanddeel	Aantal positieve beslissingen	Toegekende schadeloosstellingen in mio euro	In % totaal
Inboedels	1.813	12,7	36,1%
Persoonlijke bezittingen bij aanhouding/deportatie	4.392	2,0	5,7%
Lonen verplichte tewerkstelling	533	0,7	2,0%
Financiële tegoeden	1.054	3,6	10,2%
Handelszaken en bedrijven	3.135	10,7	30,4%
Diamantvoorraden	794	2,2	6,2%
Levensverzekeringen	48	0,8	2,3%
Onroerend goed	170	1,2	3,4%
Cultuurgoederen	57	0,3	0,9%
Diverse tegoeden	88 ²⁰	1,0	2,8%

...

Het blijft de vraag in hoeverre de wet van 20 december 2001 en, aanvullend, het daarop gesteunde beleid van de Commissie, tegemoet is gekomen aan de verwachtingen die bij de potentiële rechthebbenden werden gewekt.

De verwachtingen waren hooggespannen. Alhoewel het voor degene die de genese van de wet had gevolgd, duidelijk moest zijn dat men de patrimonie niet in hun vooroorlogse staat kon herstellen, bleek deze hoop toch in grote mate aanwezig. Misverstanden? Tekort aan informatie? Nog levendige herinnering aan de onrechtvaardigheden van destijds en morele verontwaardiging?

Hoe dan ook, de Commissie en haar secretariaat werden frequent geconfronteerd met de ontgoocheling van rechthebbenden die zich blijkbaar aan een hogere tegemoetkoming hadden verwacht. De meeste bezwaarschriften bij de Raad van State beoogden impliciet of expliciet een herwaardering van de toegekende sommen.

De Commissie kon de wet van 20 december 2001 niet anders lezen dan zij is gesteld.

Alle voorbereidende werkzaamheden, alle voorafgaande stappen op internationaal en op nationaal vlak en de zeer expliciete bewoording zelf van het artikel 6 van de wet, leidden tot de vaststelling dat hier essentieel de schadeloosstelling wordt beoogd van wat – om uiteenlopende redenen – na de oorlog in het bezit is gebleven van de overheid, van de banken en van de verzekeringsmaatschappijen. Op die basis en exclusief daarop, werd de bij de Nationale Bank van België geopende speciale rekening gecrediteerd.

Het herkennen van deze tegoeden was de kernopdracht van de Commissie. Enkel en alleen omdat de wetgever, daarop attent gemaakt door het eindverslag van de Studiecommissie, bewust was van de omvangrijke hiaten in de archieven en van de belangrijke extrapolaties waartoe de Studiecommissie haar toevlucht moest nemen, werd bij artikel 8 van de wet een correctief ingebouwd.

Dit is, achteraf beschouwd, een zeer gelukkige beslissing gebleken. Uit de bladzijden van dit verslag blijkt voldoende dat de Commissie zich minstens evenzeer op artikel 8 van de wet (billijkheid) als op artikel 6 (identificatie) heeft gebaseerd.

Op de keper beschouwd, hoefde dat niet. Maar het niet verlenen van enige schadeloosstelling in de gevallen waarin de spoliatie ontegensprekelijk bleek, maar in de archieven, zijnde wat zij zijn, geen geblokkeerd bedrag kon worden geïdentificeerd, ware niet alleen onbillijk, maar volslagen onrechtvaardig geweest, wetende dat op grond van het verslag van de Studiecommissie wel degelijk aan de overheid, de banken en de verzekeringsmaatschappijen bedragen werden “gefactureerd” voor niet fysiek geïdentificeerde maar alleen bij extrapolatie berekende tegoeden.

Vandaar het toekennen in deze gevallen van forfaitaire schadeloosstellingen, waarvan er één, met name de 1.500 euro voor de handelszaken, tot kritiek heeft geleid. Het wordt hier derhalve nog maar eens herhaald dat deze som enkel werd toegepast *bij gebrek aan enige precieze gegevens over de waarde van de handelszaak op het ogenblik van de spoliatie*.

Zij gold dan voor alle dossiers in dezelfde omstandigheden, ongeacht wat de aanvrager aan vooroorlogse waarde aan het bedrijf toeschreef. De Commissie begrijpt dat de beslissing voor sommigen hard is aangekomen, maar iedere andere benadering had tot niet coherente beslissingen en tot tal van aanslepende geschillen geleid.

Het was een hele geruststelling dat de Raad van State, vanaf een van de eerste arresten, de wijze waarop de Commissie de wet heeft geïnterpreteerd is bijgetreden.

• • •

Het beleid zoals de Commissie dat heeft uitgewerkt, leidde uiteindelijk tot 35,2 miljoen euro aan toegekende schadeloosstellingen.

Het is opvallend dat slechts 31,8 % van het globaal beschikbare bedrag van 110,6 miljoen euro aan de individuele schadeloosstelling werd besteed. Om de discrepantie tussen de toegekende begroting en het bestede bedrag te begrijpen, dient men zich in de eerste plaats af te vragen *van wie* de aanvragen tot schadeloosstelling nog in grote mate konden uitgaan.

Het verslag van de Studiecommissie (hoofdstuk 3: “Het rechtsherstel na de bevrijding”) toont aan dat, in de onmiddellijke naoorlogse periode, de uit de kampen of uit hun vluchtoord teruggekeerde Joodse personen er vanzelfsprekend in de eerste plaats om bekommerd waren hun bezittingen terug te vinden. In vele gevallen konden inderdaad, onder meer op de door het Sekwester beheerde geblokkeerde rekeningen, tegoeden worden gerecupereerd. Later kon, hoofdzakelijk in het kader van de Duitse “BrüG”-wetgeving, voor bepaalde delen van het patrimonium schadeloosstelling worden geclaimd.

Meerdere slachtoffers van de Jodenvervolging keerden evenwel niet terug, hetzij omdat zij waren omgekomen, hetzij omdat zij zich definitief overzee hadden gevestigd. Eigenlijk zijn het de bezittingen van deze personen die de harde kern vormen van wat om evidente redenen niet of slechts in zeer beperkte mate werd opgevraagd.

Het aantal uit Mechelen en Drancy gedeporteerde in België verblijvende Joden is gekend: 30.291. *Het aantal volwassenen* (+ 15 jaar) onder hen bedraagt 24.824 personen, waarvan er 1.455 de kampen overleefden.

Uiteindelijk zijn derhalve 23.369 volwassen personen niet uit de kampen teruggekeerd. Samen met een onbepaald aantal families die definitief het land hadden verlaten, leidt dit tot minimum 24.000 volwassen personen waarvan de bezittingen na de oorlog onbeheerd zijn gebleven.

Familieleden konden een beperkt deel van de bezittingen opvorderen; anderzijds, hebben niet gedeporteerde personen na de bevrijding beslist niet alles teruggekregen. Het ene kan het andere compenseren.

Welnu, de Commissie behandelde in totaal 5.210 spoliatiedossiers, hetzij 21,7 % van wat men, uitgaande van de doelgroep, kon verwachten. Dat lage cijfer is zeker niet toe te schrijven aan de onverschilligheid van de potentiële rechthebbenden, ook niet aan een gebrek aan informatie en communicatie vanwege de Commissie: het illustreert het ruwe feit dat er gewoon *niemand meer is om* schadeloosstelling te vragen.

De twee enige gedetailleerde en volledige lijsten van niet opgevraagde tegoeden waarover de Commissie beschikt leiden tot een gelijkaardige vaststelling:

- *Deze van de niet uitbetaalde lonen (Noord Frankrijk)*: de lijst bevat 2.688 namen; de Commissie identificeerde er daarvan 527 (19,6 %)
- *Deze van de na de oorlog verkochte, in de Dossin-kazerne afgenomen, sieraden*: de Commissie identificeerde 164 namen op een lijst van 940 namen (17,4 %).

• • •

De identificatie van niet teruggegeven financiële tegoeden was voor de Commissie, zoals kon voorspeld worden, uitermate moeilijk.

De Studiecommissie stond in deze materie over de hele lijn voor een schier onoplosbare opdracht. Het schromend gebrek aan archieven had onder meer tot gevolg dat slechts in 170 gevallen een niet opgevraagd joods tegoed nog met quasi zekerheid kon worden geïdentificeerd. In 375 gevallen bestond er twijfel over de identificatie, omdat essentiële gegevens (voornaam, geboorteplaats, geboortedatum) ontbraken of niet overeenstemden met deze in de databank.

Daarnaast identificeerde de Studiecommissie alleen nog de bij de SFBG geblokkeerde rekeningen die na de bevrijding, zonder tussenkomst van de in vele gevallen gedeporteerde titularis, naar de oorspronkelijke banken zijn teruggekeerd.

Het is steunend op deze twee elementen dat de Studiecommissie, volgens een in haar verslag uitvoerig beschreven formule, bij extrapolatie een raming heeft gemaakt

van de niet teruggegeven tegoeden bij de financiële instellingen.

De Commissie voor de Schadeloosstelling, die de moeilijkheid tot identificatie heeft “overgeërfd”, heeft in 1.054 gevallen de schadeloosstelling wegens spoliatie van een financieel tegoed toegekend. De in totaal daaraan bestede som bedraagt 3,6 miljoen euro.

Zowel voor de Studiecommissie als voor de huidige Commissie is het identificeren van niet teruggegeven financiële tegoeden een zoektocht in het duister gebleven.

• • •

Het mandaat van de Commissie werd op 31 december 2007 niet beëindigd.

De wet van 20 juli 2006 bepaalt onder meer dat de Commissie pas haar werkzaamheden zal beëindigen na afloop van de behandeling van de aanvragen die nog bij de Raad van State aanhangig zijn.

De afdeling Wetgeving van de Raad van State heeft immers geoordeeld dat het aan de bij de wet van 20 december 2001 ingestelde Commissie toebehoort zich uit te spreken over de aanvragen die, bij vernietiging van de oorspronkelijke beslissingen, opnieuw moeten worden onderzocht.

Het secretariaat, daarentegen, werd op 31 december 2007 ontbonden. De verdere administratieve afhandeling, het beantwoorden van de telefonische oproepen en de ondersteuning van de Commissie wanneer zij nog dient te vergaderen, zullen door de F.O.D. Kanselarij van de Eerste Minister worden waargenomen.

De Commissie beveelt aan haar archieven, na afwikkeling van haar mandaat, toe te vertrouwen aan het Algemeen Rijksarchief. De bestemming van de gegevensbank dient te worden bepaald bij in de Ministerraad en na advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer overlegd koninklijk besluit.

Goedgekeurd in vergadering van 4 februari 2008

Bijlagen

Bijlage I

20 DECEMBER 2001 (zoals gewijzigd bij de wet van 9 juli 2004 en bij de wet van 20 juli 2006) – Wet betreffende de schadeloosstelling van de leden van de Joodse Gemeenschap van België voor hun goederen die werden geplunderd of achtergelaten tijdens de oorlog 1940-1945.

HOOFDSTUK I. - Algemene bepaling

Artikel 1. Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II. - De Commissie voor de schadeloosstelling van de leden van de Joodse Gemeenschap van België voor hun goederen die werden geplunderd of achtergelaten tijdens de oorlog 1940-1945.

Art. 2. § 1. Er wordt bij de Diensten van de Eerste minister een Commissie opgericht voor de schadeloosstelling van de leden van de Joodse Gemeenschap van België voor hun goederen die werden geplunderd of achtergelaten tijdens de oorlog 1940-1945, hierna te noemen “de Commissie”.

De Commissie onderzoekt en beslist vóór 31 december 2007 over de aanvragen tot schadeloosstelling onder de voorwaarden en volgens de regels bepaald in hoofdstuk III.

§ 2. Het mandaat van de Commissie gaat in op 9 september 2002 en eindigt ten laatste na afloop van de behandeling van de aanvragen waarvan de beslissing aanleiding geeft tot een beroepsprocedure bij de Raad van State.

§ 3. De Koning regelt de werking van de Commissie.

Art. 3. § 1. De Commissie is samengesteld uit vijf ambtenaren of op rust gestelde ambtenaren en omvat:

- twee Nederlandstalige leden;
- twee Franstalige leden;
- een voorzitter, die het bewijs moet hebben geleverd van de kennis van het Nederlands en het Frans overeenkomstig de wetten op het gebruik der talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966.

De voorzitter wordt aangewezen door de Koning op voorstel van de Eerste minister. De overige leden worden door Hem aangewezen op voorstel van de Minister van Buitenlandse Zaken, de Minister van Financiën, de Minister van Justitie en de Minister bevoegd voor de oorlogsslachtoffers.

§ 2. Twee vertegenwoordigers van de Joodse Gemeenschap van België nemen deel aan de vergaderingen van de Commissie, met raadgevende stem.

§ 3. Voor de voorzitter en voor ieder lid wordt, overeenkomstig de voorwaarden, bepaald in § 1, een plaatsvervanger benoemd.

§ 4. De Commissie kan in het kader van haar opdracht een beroep doen op deskundigen om de adviezen in te winnen die zij nuttig acht.

Art. 4. Een secretariaat wordt ter beschikking gesteld van de Commissie. De Koning bepaalt de samenstelling, het statuut en de werkingsregels van het secretariaat.

Art. 5. De kosten verbonden aan de werkzaamheden van de Commissie en van het secretariaat zijn ten laste van de begroting van de Eerste minister.

De Koning bepaalt het bedrag van de presentiegelden en reiskosten, toegekend aan de voorzitter, de leden en de deskundigen van de Commissie.

HOOFDSTUK III. - Aanvragen tot schadeloosstelling en verwerking van die aanvragen.

Art. 6. § 1. Kan een aanvraag tot schadeloosstelling indienen, elke persoon die aan de volgende voorwaarden voldoet:

1° zijn verblijfplaats gehad hebben in België op om het even welk ogenblik tijdens de periode van 10 mei 1940 tot 8 mei 1945;

2° in België beroofd zijn van goederen waarvan hij eigenaar was of ze hebben moeten achterlaten ten gevolge van een anti-Joodse maatregel van de Duitse bezettende overheid of ten gevolge van daden van antisemitische aard begaan door dezelfde overheid tijdens dezelfde periode.

§ 2. Voor de toepassing van § 1 wordt verstaan onder goederen die werden geplunderd of die de personen bedoeld in § 1 hebben moeten achterlaten, financiële tegoeden en goederen waarvan die personen eigenaar waren en:

1° die niet werden teruggegeven door de Staat, de financiële instellingen of de verzekeringsmaatschappijen en evenmin aanleiding hebben gegeven tot enige schadeloosstelling, vergoeding of herstelling;

2° en die geïdentificeerd geweest zijn in het verslag van de Studiecommissie, opgericht bij de wet van 15 januari 1999 betreffende de Studiecommissie betreffende het lot van de bezittingen van de leden van de Joodse gemeenschap van België, geplunderd of achtergelaten tijdens de oorlog 1940-1945, of die geïdentificeerd worden in het kader van het onderzoek van de aanvraag door de Commissie.

De Koning kan, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, het toepassingsgebied van het vorige lid uitbreiden tot andere sectoren, op basis van het verslag van de Commissie opgericht bij de voornoemde wet van 15 januari 1999.

§ 3. Indien de in § 1 bedoelde persoon overleden is, kunnen de rechthebbenden tot de eerste, tweede en derde graad in de zin van de artikelen 737 tot 744 van het Burgerlijk Wetboek, een schadeloosstelling aanvragen mits de in de §§ 1 en 2 bepaalde voorwaarden vervuld zijn en zij van hun hoedanigheid doen blijken overeenkomstig de regels van het gemene recht.

Art. 7. § 1. De aanvraag tot schadeloosstelling wordt uiterlijk op 9 september 2003, bij ter post aangetekende brief toegestuurd aan de voorzitter van de Commissie en is vergezeld van alle nuttige stukken. Ze bevat de volgende elementen:

1° naam, voornamen, woonplaats en nationaliteit van de verzoeker en, eventueel, naam, voornamen, woonplaats en hoedanigheid van zijn wettelijke vertegenwoordiger;

2° een korte beschrijving van de omstandigheden waarin de goederen werden geplunderd of waarin de eigenaars die hebben moeten achterlaten;

3° de zo volledig mogelijke beschrijving van de goederen en van de plaats waar ze zich toen bevonden en waar ze zich thans bevinden;

4° de verklaring dat voor de goederen geen teruggave, vergoeding, schadeloosstelling of herstel heeft plaatsgevonden.

De aanvraag moet worden gedagtekend en ondertekend en eindigen met de woorden: "Ik bevestig op mijn eer dat deze verklaring oprecht en volledig is".

§ 2. De Koning kan de nadere regels verduidelijken voor de indiening van de in § 1

bedoelde aanvraag, alsook de andere procedureregels bij de Commissie.

Art. 8. § 1. De Commissie kan alle nuttige onderzoeken uitvoeren of gelasten teneinde de oprechtheid van de aanvraag tot schadeloosstelling na te gaan. Het resultaat is uitsluitend bestemd voor de procedure van onderzoek van de aanvraag en blijft gedeckt door het beroepsgeheim. De Commissie kan onder meer iedere overheidsdienst, bank of verzekeringsmaatschappij verzoeken om mededeling van inlichtingen betreffende het bestaan van een tegoed, zonder dat haar het beroepsgeheim kan worden tegengeworpen.

§ 2. De Commissie kan in bijzondere gevallen tegemoetkomen aan onbillijkheden van overwegende aard, die zich naar het oordeel van de Commissie bij de toepassing van deze wet mochten voordoen.

Art. 9. § 1. De Commissie kan de verwerking van persoonsgegevens verrichten die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van haar opdracht.

De gegevensbank betreffende de personen die het slachtoffer zijn geweest van de door de Duitse overheid genomen anti-Joodse maatregelen, die werd aangelegd door de Studiecommissie met toepassing van artikel 4 van genoemde wet van 15 januari 1999, wordt overgedragen aan de Commissie.

In afwijking van de procedure waarvan sprake in artikel 5, tweede lid, a), van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen, gewijzigd bij de wet van 19 juli 1991, heeft zij eveneens toegang tot de informatie bedoeld in artikel 3, eerste lid, 1° tot 6° en 8° en tweede lid, van dezelfde wet, en kan zij het identificatienummer van het Rijksregister van de natuurlijke personen gebruiken binnen de grenzen, onder de voorwaarden en voor de doelstellingen bepaald in de volgende leden.

De toegang en het gebruik bedoeld in het voorgaande lid, zijn toegestaan:

1° aan de voorzitter en de leden van de Commissie die door hem worden aangewezen;

2° aan de leden van niveau 1 van het secretariaat.

De gegevens verkregen van het Rijksregister van de natuurlijke personen mogen uitsluitend worden aangewend voor de uitvoering van de onderzoeksopdracht van de Commissie.

Zij mogen niet aan derden worden medegedeeld.

Als derden worden niet beschouwd:

1° de natuurlijke personen op wie de gegevens betrekking hebben, alsook hun wettelijke vertegenwoordigers en hun rechthebbenden;

2° de openbare overheden en de instellingen aangewezen op grond van artikel 5 van voornoemde wet van 8 augustus 1983.

De personen, bedoeld in het vierde lid, kunnen het identificatienummer van het Rijksregister van de natuurlijke personen in hun bestanden en repertoria alleen als identificatiemiddel gebruiken:

1° voor interne beheersdoeleinden;

2° in hun relaties met de openbare overheden en instellingen aan wie de machtiging bedoeld in artikel 8 van voornoemde wet van 8 augustus 1983 ook is verleend.

De lijst van de personen die toegang tot het Rijksregister van de natuurlijke personen hebben, met vermelding van hun functie en eventueel hun graad, wordt aan de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer bezorgd.

Het identificatienummer van het Rijksregister van de natuurlijke personen mag niet worden overgenomen op stukken die ter kennis zouden kunnen gebracht worden van andere derden dan de overheden en instellingen die eveneens gemachtigd zijn het te gebruiken.

§ 2. De Koning bepaalt, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad en na advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, de bestemming van de gegevensbank op het einde van het mandaat van de Commissie.

HOOFDSTUK IV. - Procedure voor de betaling van de schadeloosstellingen, schuldbevrijdend karakter en storting van het saldo.

Art. 10. Binnen een termijn van drie maanden na de inwerkingtreding van deze wet, wordt een protocol gesloten tussen de Nationale Commissie van de Joodse Gemeenschap van België voor de Restitutie v.z.w., de Staat, de financiële instellingen en de verzekeringsmaatschappijen, bedoeld in artikel 6, § 2, eerste lid, 1°, teneinde de bedragen en de coëfficiënt of de coëfficiënten, waarmee de geactualiseerde waarde ervan kan worden berekend, te bepalen.

Dit protocol wordt goedgekeurd door de Koning, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad.

Deze bedragen worden gestort door de Staat, de financiële instellingen en de verzekeringsmaatschappijen, bedoeld in het eerste lid, op een bijzondere rekening die in de boeken van de Nationale Bank van België wordt geopend op naam van de Belgische Schatkist.

Art. 11. De beslissingen van de Commissie worden medegedeeld aan het Bestuur van de Thesaurie dat belast wordt met de vereffening van de overeenkomstige bedragen ten laste van de rekening bedoeld in artikel 10, derde lid.

Art. 12. Bij ontstentenis van een protocol gesloten binnen de in artikel 10 vastgelegde termijn, bepaalt de Koning, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, en na advies van de Nationale Commissie van de Joodse Gemeenschap van België voor de Restitutie v.z.w., de bedragen die worden gestort door de Staat, de financiële instellingen en de verzekeringsmaatschappijen bedoeld in artikel 6, § 2, eerste lid, 1°, alsook de coëfficiënt of de coëfficiënten waarmee de geactualiseerde waarde van deze bedragen kan worden berekend.

Art. 13. De stortingen bedoeld in artikel 10, derde lid, hebben een schuldbevrijdende werking voor de Staat, alsook voor de betrokken financiële instellingen en verzekeringsmaatschappijen tegenover de in artikel 6 bedoelde personen en brengen voor deze personen van rechtswege het verval mee van het recht op iedere andere aanspraak dan die bedoeld in hetzelfde artikel, in feite of in rechte, op de teruggave, de vergoeding of de schadeloosstelling voor de betrokken goederen.

Art. 14. In de loop van het eerste trimester 2008, wordt het saldo van de bijzondere rekening bedoeld in artikel 10, derde lid, overgemaakt aan een Stichting van openbaar nut waarvan de opdrachten van sociale, culturele of religieuze aard tegemoetkomen aan de behoeften van de Joodse Gemeenschap van België. Deze opdrachten kunnen eveneens betrekking hebben op de strijd tegen het racisme, de intolerantie en de schending van de mensenrechten.

Binnen de twee jaar volgend op het jaar van de inwerkingtreding van deze wet kan een voorschot van dit saldo gestort worden ten gunste van de Stichting van openbaar nut.

De bedragen betreffende de aanvragen bedoeld in artikel 2, § 2, worden afgehouden van het saldo bedoeld in de vorige leden en, in voorkomend geval, overgemaakt op het einde van de behandeling van deze aanvragen.

In afwijking van artikel 27 van de wet van 27 juni 1921 betreffende de vereniging zonder winstoogmerk, de internationale vereniging zonder winstoogmerk en de stichtingen en na verslag van de bedrijfsrevisoren aangesteld door de stichting van openbaar nut bedoeld in het eerste lid bepaalt de Koning binnen het saldo van de bijzondere

rekening bedoeld in artikel 10, derde lid, een bedrag dat onmiddellijk kan worden aangewend voor het door de stichting opgezette project "solidariteit 3000".

HOOFDSTUK V. - Slotbepaling en inwerkingtreding.

Art. 15. Het besluit genomen krachtens artikel 6, § 2, tweede lid, wordt opgeheven wanneer het niet binnen het jaar na zijn bekendmaking in het Belgisch Staatsblad bij wet is bekrachtigd.

Art. 16. De Koning bepaalt, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, de datum van inwerkingtreding van deze wet.

Kondigen deze wet af, bevelen dat zij met 's Lands Zegel zal worden bekleed en door het Belgisch Staatsblad zal worden bekendgemaakt.

Bijlage 2

SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIE

(conform het koninklijk besluit van 2 augustus 2002, zoals gewijzigd bij het koninklijk besluit van 5 maart 2006)

Lucien BUYSSE	Voorzitter
Daniel DE BRONE	Directeur-generaal bij het Ministerie van Financiën
Raymonde FOU CART	Directeur-generaal bij Het Ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Internationale Samenwerking
Renée GRABINER	Directeur bij het Ministerie van de Franse Gemeenschap
Karin WASTIAU	Adjunct-adviseur bij de Federale Overheidsdienst Justitie

Vertegenwoordigers van de Joodse Gemeenschap van België

Anna LANDAU

Foulek RINGELHEIM

(leden met raadgevende stem: wet van 20.12.2001, artikel 3, § 2)

Plaatsvervangende leden

Fernand VAN HEMELRIJCK	Directeur-generaal bij de Federale Overheidsdienst Kanselarij en Algemene Diensten, Plaatsvervangend Voorzitter
Johan PIETERS	Directeur bij het Ministerie van Financiën
Yvan HUBOT	Adviseur-generaal bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Internationale Samenwerking
Brigitte FEYS	Eerste Assistent bij het Ministerie van de Franse Gemeenschap (sinds 10.03.2006 vervangen door Martine THOMAS, Attaché bij het Ministerie van de Franse Gemeenschap)
Lucien DE LEEBEECK	Adviseur bij de Federale Overheidsdienst Justitie

Bijlage 3

SAMENSTELLING VAN HET SECRETARIAAT VAN DE COMMISSIE

Projectleider	DE TRAZEGNIES Marc	(01.01.2002 tot 31.12.2007)
Programmeringsanalist	PLASSCHAERT Roland	(01.01.2002 tot 31.12.2007)
Cel opzoekingen en onderzoek van de aanvragen	COECKELBERG Fanny ^(*)	(01.06.2003 tot 31.12.2007)
	BONTINCK Luc	(01.10.2002 tot 31.12.2007)
	PEZECHKIAN Johanna	(01.09.2003 tot 31.12.2007)
	HANSENS Nathalie	(17.05.2004 tot 31.12.2007)
	KAPPER Alain	(01.09.2002 tot 16.04.2004)
	CITTERS Elke	(01.11.2003 tot 16.04.2007)
	JULT Leentje	(01.05.2004 tot 04.11.2007)
	CHANTRAINE Paul	(15.10.2004 tot 30.04.2005)
Juridische Cel	NICAISE Dominique	(01.04.2004 tot 31.12.2007)
	OPOCZYNSKI Virginie	(01.08.2005 tot 31.12.2007)
	RIJSBRACK Ilse	(21.11.2005 tot 31.12.2007)
	HAMER Isabelle	(01.09.2002 tot 31.07.2004)
	REHEUL Nelleke	(09.09.2004 tot 01.11.2005)
Administratieve Cel	BOULANGER Jeanine	(01.03.2003 tot 31.12.2007)
	BOSQUILLON Bérengère	(17.05.2004 tot 31.12.2007)
	VAN SNICK Nathalie	(01.09.2004 tot 31.12.2007)
	THOMAES Laura	(01.02.2006 tot 31.12.2007)
Onthaalcel	BOSIERS Della	(01.09.2002 tot 31.12.2007)
	LAIOS Patty	(01.09.2002 tot 31.12.2007)

^(*) Belast met de leiding van de Cel.

Bijlage 4

DE GELDIGE AANVRAGEN VOLGENS LAND VAN HERKOMST

LAND	AANTAL	
		Zweden 4
		Italië 3
		Griekenland 2
		Nederlandse Antillen 2
		Mexico 2
		Venezuela 2
		Dem. Rep. Congo 2
		Thailand 2
		Uruguay 2
		Porto Rico 1
		Tsjechië 1
		Turkije 1
		Monaco 1
		Namibië 1
		Hong-Kong 1
		Denemarken 1
		Ecuador 1
		Totaal aantal 5620
België	3285	
U.S.A.	790	
Israël	766	
Frankrijk	169	
Canada	156	
Groot-Brittannië	111	
Nederland	76	
Australië	76	
Duitsland	35	
Brazilië	33	
Argentinië	25	
Zwitserland	24	
Zuid-Afrika	12	
Oostenrijk	10	
Spanje	9	
Groothertogdom Luxemburg	8	
Hongarije	6	

Bijlage 5

DE AANVRAGEN VOLGENS HET GEBORTEJAAR VAN DE AANVRAGERS

GEBOORTEJAAR	AANTAL		
1900	10	1927	198
1901	1	1928	213
1902	4	1929	224
1903	4	1930	250
1904	7	1931	248
1905	6	1932	255
1906	8	1933	239
1907	12	1934	228
1908	8	1935	176
1909	20	1936	181
1910	26	1937	208
1911	26	1938	194
1912	43	1939	177
1913	36	1940	132
1914	46	1941	80
1915	37	1942	87
1916	51	1943	69
1917	47	1944	40
1918	68		
1919	74	Totaal met geboortejaar	
1920	96	(tot 1944)	4746
1921	131		
1922	148	Dossiers zonder geboortejaar	413
1923	136		
1924	167	Dossiers met geboortejaar	
1925	167	na 1944	461
1926	168		
		Globaal aantal dossiers	5620

